Nr. 246 **Doos Gazette** **november 2022**

guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
Wanneer de buyck is vol en soet
Een vrolyck hooft steekt in de hoet
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

Beste abonnee

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot en met* **1636.**

https://tneerhofvzw.be/

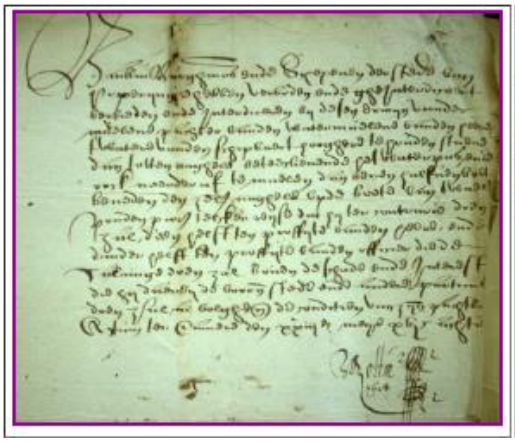

Jaar 1634

Watermolen

Pieter Salomé - de watermolenaar van die tijd - krijgt het aan de stok met de baljuw. Hij maalt teveel water zodat het waterpeil van de Poperinghe vaart te laag komt te staan.

Jaar 1635

Het ziet er een normaal jaar uit - maar de 'pest' ligt op de loer - en we krijgen de eerste vermeldingen in de overlijdensakten van deze contagieuze ziekte die in de stad woedt. De oorlog wordt in de streek weer aangewakkerd - en dus halen de Ieperse dichter Claude de Clerck aan die zijn 'geuzengejank' dicht.

Jaar 1635

Stadsrekening

Maillaert vande Goesteene - één van de zonen van de illustere familie - grondleggers van Poperinghe na de ruïne van 1582 - is dit jaar de thresorier.
Hij doet zijn job goed en hij int meer dan dat hij uitgeeft.

Jaar 1636

Het wordt een moeilijker jaar voor de Poperinghenaars en de contagieuze ziekte tiert weliger dan het voorgaande jaar. In november komt er een
officiële regeling rond deze ziekte en deze wordt vervat in een reglement. En t'is in deze sfeer dat er op de kermis van 'De Strooien Henne' - een herberg die nog altijd bestaat op de weg naar Watou - een messengevecht plaats heeft.

Treinpeerden

Treinpeerden.

Lange rijen oorlogspeerden
Staan ter kampplaats opgesteld,
Huivrend, hunkrend of hun deerde
De eigen knechtshand die hen geerde,
De eigen eerde, 't eigen veld...

Wagentreinen schokk' en schokken
Zwaar van voorraad, langs de baan,
Peerden stappen, streng getrokken,
Al hun spieren uitgerokken,
Schuddend moede hoofd en maan...

Peerdenlijken langs de wegen
Klagen om hun eerden sprei...
Al zich lavend doodgeslegen
Naast de gracht, nu stijfgelegen.
Hoopje vuil in roode wei...

Yzer, 22-11-15.

Waarom Vlamertinge en waarom paarden?

Keren we terug naar het begin van de 20ste eeuw: Vlamertinge ligt aan de spoorlijn Ieper-Poperinge -Hazebrouck. Sinds 1854 stopt de stoomtrein bij de ingang van het dorp, daar waar sinds de 12de eeuw een windmolen stond. Er is zelfs een halte op de wijk de Brandhoek, twee kilometer verder op. Steenkool wordt gelost en de boeren schuiven in de Bellestraat geduldig aan om hun bieten op de wagons te laden. Aan het kruispunt met de kasseiweg Ieper – Poperinge -Elverdinge –Reningelst bouwt men in 1914 een nieuw gemeentehuis. Een ansichtkaart van een vredig dorp.

In 1915 is dit alles vernield. De oorlog veegt het centrum weg. Vlamertinge is net bereikbaar voor de Duitse artillerie en het strategisch station wordt bijna dagelijks gebombardeerd. Soldaten herstelden na iedere beschieting evenzoveel keer het spoor. De kerktoren, als potentiële uitkijkpost, is deskundig stukgeschoten. Poperinge- Ieper, met daartussen Vlamertinge, een afstand van nauwelijks 12 kilometer brengt de soldaten van de “Hemel” naar de ”hel”.Rond Vlamertinge stopt de beschaving. Marcherend door een bijna verlaten ruïneus dorp moet beangstigend zijn. De soldaten betreden het inferno van Dante, de Ypres Salient ,een abattoir voor een half miljoen soldaten en duizenden paarden. De hel kan niet erger zijn. Het wordt stil wanneer de soldaten langs het Christusbeeld op de Calvarieberg, net naast de kerk, naar de frontzone trekken.

Aan beide zijden van de spoorweg lost men een bonte verscheidenheid oorlogsmateriaal in enorme hoeveelheden. De oorlog is gulzig. Hier worden de paarden klaargemaakt om zwoegend en zwetend zwaarbeladen karren naar het slagveld te trekken. Paarden die overal opgeëist waren. Zelfs uit Nieuw Zeeland , de andere kant van de wereld,brengt het leger,naast soldaten, ook paarden naar het front. De Duitsers doen net hetzelfde.

In de jaren 1980 legde men de Noorderring /Westhoekweg aan, die verbinding maakt tussen de A-19 en de A-25 in Frankrijk. Zeg maar de opvolger van de eeuwenoude N38. Door hevig protest van de omwonenden, na de zoveelste dode bij het dwarsen van die brede weg, kwam er een rotonde, precies op de plaats waar de Canadese luitenant Cyril Henry Barraud in

augustus 1917 deze ets tekende. De meeste Britse bezoekers die het spoor van hun voorouders volgen, met de bus of individuele wagen, komen hierlangs. Dit monument wil een teken worden dat ze oorlogszone betreden.

Mens en dier ondergaan hetzelfde lot. In het oudtestamentische boek Prediker lezen we het volgende:”Want de mensen en de dieren treft hetzelfde lot. Zoals een dier sterft, zo sterft ook een mens; ze delen in dezelfde adem. Dat is hun beider lot. Een mens is niet beter af dan een dier, want alles is ijdelheid. Alles gaat naar dezelfde plaats,alles is uit stof ontstaan en alles keert terug tot stof. Wie zal ooit weten of de adem van een mens naar boven opstijgt en die van een dier afdaalt naar de aarde?Wie merkt, dat de adem van de kinderen der mensen opvaart naar boven en de adem der beesten nederwaarts vaart in de aarde?

“Een groot dood paard, dat is heel veel dood als je dat voorstelt. Zoveel dood is een mens niet. En waarom is dat zo? Omdat het een dood zonder woorden is.” Zo verwoordde de kunstenares Berlinde De Bruyckere de dode paarden die ze confronterend tentoonstelde in het Flanders Fields Museum. Een choke voor veel bezoekers.

Agonie, zo heet het werk van Luc Coomans. Dit internationale woord verwijst naar doodsangst, naar lijden, pijn, verschrikking, de laatste ogenblikken van leven:” een sputterende, uitdovende vlam”.Een doodskreet.

Meteen is de toon gezet. De oorlogszone slorpt alle leven op in een zee van lijden en afzien. Mens en dier leven nog even samen, zien samen af en sterven samen.

2013: hier moeten auto’s traag de rotonde nemen. In die enkele seconden ziet de gehaaste 21-eeuwse burger de stervende paarden. Al de rest is zonder woorden."

Bron: Ereschepen Frans Lignel tijdens de inhuldiging

Zwyns … Wouter Moyaert

Dag Guido,
Hierbij zoals gevraagd een insteek vanuit Westhoek verbeeldt voor de volgende Doos Gazette:
November is van oudsher de slachtmaand, en dus geen fijne tijd om een zwijn te zijn.

In de zomer dartelt het argeloze dier nog in de wei, voor meidoornhaag en hoppeveld…
Andre Lotten en Maria Heusele halen een zwangere zeug binnen. Als ze niet moesten jongen liepen die dieren 's zomers gewoon vrij rond in de wei. De hoppe naast de varkensweide is al tot aan de top van de draad gegroeid. De weideafsluiting is trouwens geen prikkeldraad, maar wel een meidoornhaag.

Maar plots verschijnt de opkoper ten tonele en wijst een slachtoffer aan…
Leon Devos (links) was café-uitbater en dierenhandelaar en mogelijk is hij hier bij een klant op zoek naar varkens. Zijn zoon Desiré volgt zijn vader later op.

Aangezien men in zijn eigen levensonderhoud voorzag was het slachten van dieren een van de aktiviteiten die op een hoeve plaatsvonden. Dit varken werd aan voor- en achterpoten vastgebonden vooraleer het geslacht werd. De personen op de foto zijn (nog) niet gekend.

— *Wild Zwijn.* — Sedert eenigen tijd woonde in den omtrek van de Paters bosschen, Jagershof en Coulhof een everzwijn. Meermalen had men getracht het neer te vellen, maar nimmer erin gelukt. Zondag laatst ging een groep jagers nogmaals op zoek, rond 't Jagershof, en rond 10 ure 's morgens vonden zij versch spoor, ook duurde het niet lang of het dier vertoonde zich. Het wierd neergeveld door de H.H. Camille Inion en René Cappoen, bosschwachters voor den eigenaar der domeinen rond het Jagershof de H.H. Goffinet.

Het beest woog 97 kgr. en heeft verscheidene dagen ten toon gesteld geweest bij Alidore Decadt.

Naar wij vernomen hebben zal men het beest doen opvullen.

Vooral de kinderen hebben interesse hoe tijdens de hoevefeesten van 1982 het varken wordt geslacht op het Lindenhof in Roesbrugge. De slachter is Julien Goussey, Romain Dequeker staat klaar om na het steken, het bloed op te vangen. Dit bloed zal de slachter tot bloedworst verwerken.
Julien Goussey snijdt, op de hoevedag van augustus 1982 te Roesbrugge, het geslachte varken in twee helften om het nadien verder te versnijden.

Typisch interieur van de beenhouwerij van Maurits Caenen (°1909 - † 1991) uit de Guido Gezellestraat te Poperinge. Maurits was gehuwd met Madeleine Camerlynck en hijzelf en zijn schoonfamilie kweekten zelf koeien en varkens. Het geslachte vlees werd vanaf de straat via de winkel en de aanpalende keuken naar de werkplaats achteraan het huis binnen gedragen voor verdere verwerking. Maurits weegt worst op zijn Berkel weegschaal en op de elektrische National snijmachine ligt de hesp klaar voor versnijding. Het blauwe matje van de kruidenleverancier Evlier diende om de muntstukken bij betaling en teruggave op te leggen. In de toonbank of 'toog' zien we bokalen met groenten van het merk SAF (coöperatieve van slagers). Rechts van Maurits, in de vitrine, een schaal met reuzel of smout met schepper en prijskaartje.

WESTHOEK VERBEELDT.BE

De biechtstoel van de Sint Bertinuskerk

Naar aanleiding van het plaatsen van mijn filmpje over deze biechtstoel op mijn facebookpagina – ontspon er zich een interessante discussie met **Dries Vanhove** *– onze architect uit Krombeke die ook al heel wat onderzoek gedaan heeft en zeker rond de Sint Bertinus/ kerk*

Zie voor het filmpje: https://www.facebook.com/100009661925965/videos/3036967946589061

Dries schreef mij het volgende:

Dries Vanhove
Guido, welke referentie heeft u daarvoor? Ik vond terug dat de biechtstoelen (geen aantal vermeld) van de paters Recollecten van Poperinge afkomstig zijn, aangekocht in 1795 door tussenkomst van weduwe Mattheus van Houwer en in de kerk opgesteld (hier sprake van 4 biechtstoelen) door JB Annoot en geschilderd door Pieter Van Heule (ook 4). Opeenvolgende posten in een rekening van 1795. Cf. u eerder doorgestuurd. Hoewel de aankoop geen aantal vermeldt, stonden dus 4 'nieuwe' biechtstoelen van dit en eventueel een ander afgeschaft klooster in de kerk in 1795 en dus ruimschoots voor de aankoop van de preekstoel uit het Brugs Dominikanenklooster in 1806.

Dries Vanhove
Guido, kunt u me die passage en bron uit RAB eens doorsturen? Het zou me interesseren deze te lezen. Mij is de toeschrijving van de preekstoel aan Artus Quellinus II gekend door Frans Vromman. Dat deed hij op basis van vergelijk met de preekstoel van de Brugse Jezuïeten. Ik heb dit zelf kritisch bekeken. Beide zijn typologisch sterk verwant, maar qua beeldhouwstijl m.i. relatief sterk verschillend. Ik heb daar dus vragen bij. Zou eens moeten kijken als hij ook de biechtstoel had opgenomen. Of heeft u een andere bron?

Guido Vandermarliere

Dries - ik baseer mij op het artikel van Vromman - In het stuk van het RAB staat er dat men terzelfder tijd de preekstoel en de 4 'bichtstoelen' liet vernissen. Aangezien het duidelijk is dat die ene biechtstoel 'apart' is van de drie anderen - is het plausibel dat deze biechtstoel - eveneens uit het predikherenklooster van Brugge - samen met de preekstoel - meegekomen is.

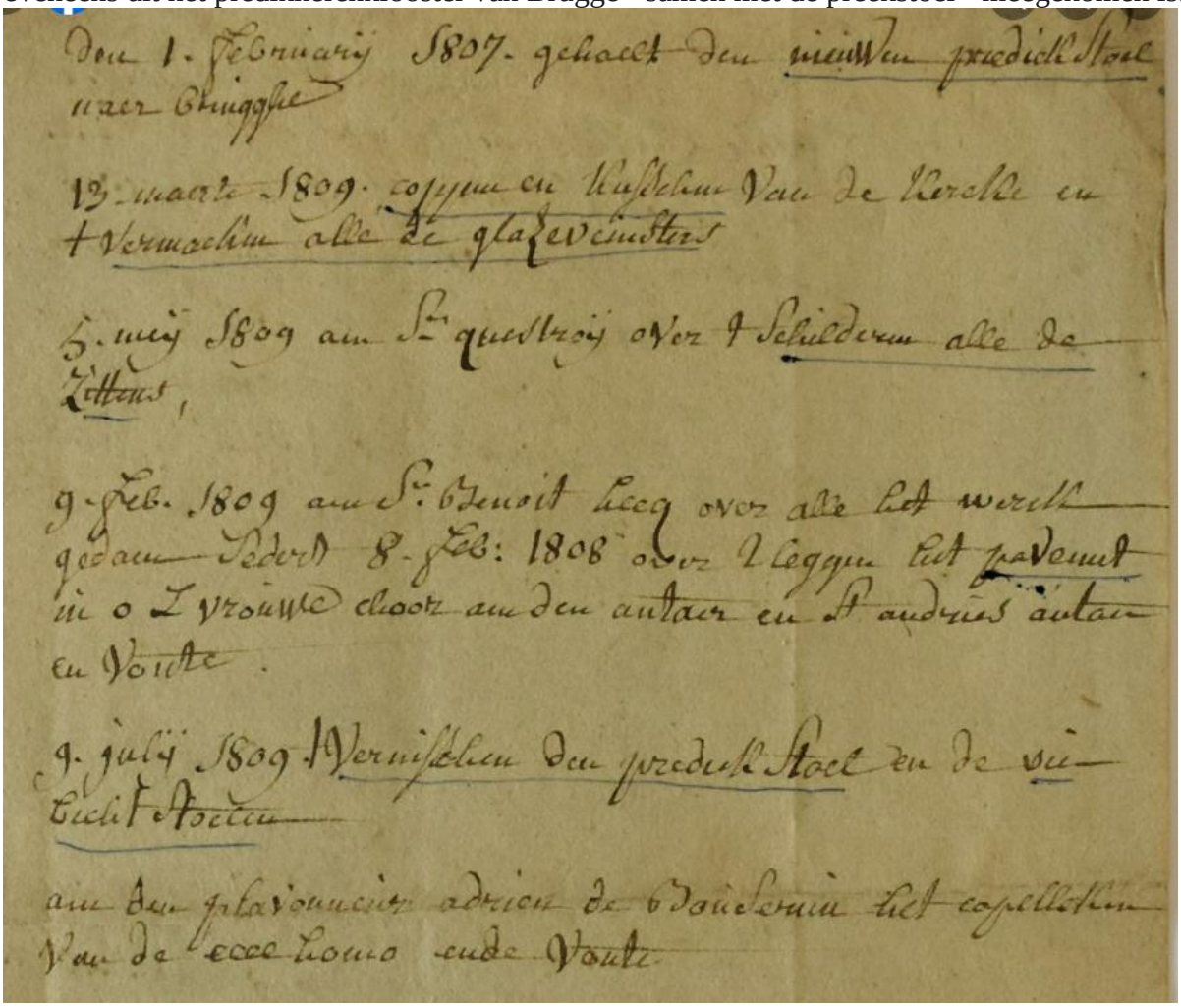

den 1. februarij 1807. gehaelt den nieuwen predickstoel naer Brugghe

13. maerte 1809. copyen en kusschen van de kercke en t vermachen alle de glazevensters

5. meij 1809 aen St. questroij over t schilderen alle de zittens,

9. feb. 1809 aen St. Benoit heeg over alle het werck gedaen sedert 8. feb: 1808 over t leggen het pavement in o L vrouwe choor aen den antaer en St andries antaer en vonte.

9. julij 1809 t vernisschen den predickstoel en de vier bichtstoelen

aen den plavonneur adrien de Bonsernin het capelleken van de ecce homo ende vonte

Dries Vanhove

Guido, een andere eigentijdse bron met dezelfde, maar meer detail van en bijkomende uitgavenposten zit in het archief dekenij en hebben we voor alles wat de preekstoel betreft getranscribeerd in ons boek. Daar is geen sprake van een biechtstoel afkomstig uit de predikheren en/of één die op dat ogenblik nieuw in de kerk zou zijn gekomen. De bestaande preekstoel van Sint-Bertinus wordt hetzelfde jaar doorverkocht aan de kerk van Proven.

Guido Vandermarliere

Van die preekstoel die naar Proven gaat - dat staat op verschillende plaatsen beschreven - verder lijkt Vrommans analyse plausibel en correct - Er wordt gesproken van vier biechtstoelen - zodat we zeker mogen veronderstellen dat de bewuste biechtstoel daarbij was in 1807 - hij is zeker niet van later. Samengevat is de conclusie dat de biechtstoel effectief ook uit het predikherenklooster van Brugge komt - zoals de preekstoel. Van waar zou hij anders kunnen komen? Toch niet uit het klooster van de Recollecten?

Het ontstaan van het klooster van de Benedictinessen

Een prelude - ’t Merryestraatje” en de moord op Deberch

Momenteel ben ik bezig in de Poperingse akten van het einde van de 16de eeuw. Daarin vond ik de onderstaande akte waarin er sprake is van de O.L. Vrouwevijver en **het Merryestraatje**.
We gingen op zoek naar dit straatje dat we momenteel niet meer kennen.
Een eerste akte luidt als volgt:

3 oktober 1594 **– Merryestraatje & de Onze Lieve Vrouwvijver** – Halmen

Jan de Muelenaere heift ghecocht
teghens **Jan Fobert ende Maycken** zijne huusvrauwe –
de helft van twee ghemeten ende een viernedeel lants
hommelhoff zijnde, metghaders **den hommelblock ende alle de pertsen**
ten voornoemde hommelhove zijnde –
den vercoopere toebehooreende medegaende -
ligghende inden Haeghebaerthouck opt **Merrystraetken**
van zuuden tvoorseide straetken – van oosten de coopere – van westen teghens **Onse Vrauwe vyvere ende tlant van de Sacraments Ghilde**
Omme de somme van drientneghentich ponden xij schele ende vj penninghen grooten vlaemsch –
tvoorschreven ghelast met de helft van een losrente van twaelf ponden parisis tsjaers - de penninck xvj –
diemen ghelt de Graeuwe Zusterkes van Sint Jans binnen deser stede –
te betaelene de voornoemde somme met eenen rentebrief van twaelf ponden parisis tsjaers den penninck xvj –
bezet op eene behuusde hofstede inden Haeghebaerthouck daer **Jan vande Berghe** nu woondt
met tverloop van 1° jaere gevallen den iijde sprockele 94
Item met noch eenen andere losrente van zes ponden parisis tsjaers –
den penninck xiiijde – bezet op drie ghemeten landts inde Peselhouck –
nu ghebruuckt by **Francois Possion** –
emmers zo verre de voornoemde rente van zes ponden parisis aende tbezet van den vercooper niet en behaechde – ende dan ghevallen es de cooper ghehouden ghelycke rente an zes ponden parisis te hypothequeren ende bezetten opt voorschreven vercocht goedt
Ende zulck alst tvercochte goedt voornoemd vuuten tzelve te betaelen opden eersten dach van sporckele emmers den maent daernaer onbegrepen - int jaer xvc vijf en tneghentich –
blyvende de voornoemde vercochte goedt verbonden in handen vande vercoopere totter vulle betaelynghe – v schele parisis voor goedstpenninck – zes ponden aprisis voor een hoofcleet omme dhuusvrouwe vande vercooper – xij pond parisis te lijfcoope – alle ten laste vanden blyvere
Ghehalmpt voorts over erfve opden iijde octobris 1594

Gelukkig voor ons bestaat er nog een betrouwbare kaart van Poperinge waarop deze Onze Lieve Vrouwvijver te zien is; de Ferrariskaart.

Op het onderstaand fragment van de Ferrariskaart kan men deze vijver gemakkelijk zien liggen, net boven de O van Poperinge. Het gebouw waar het kruis op staat is het klooster van

de Benedictinessen. We zien ook duidelijk de Deken De Bo laan, die men in de 16de eeuw nog de Elsenbruggestraat noemde en we zien de Elsenbrug over de Vleterbeek of Schipvaart ook duidelijk getekend.

Een akte van de 29ste januari 1600 helpt ons om beter het Merryestraatje te situeren en vooral ook de brouwerij die later door de zusters Beneidictinessen zou ingenomen worden.

29 januari 1600 – **De brouwerij in de Elsenbruggestraat** - SAP 395 – Renten

Willem van Neufville heeft ghecocht
jeghens **Margriete de weduwe van Pieter de Schottere**,
met advies van **Claeys vande Doene**, haeren bystaenden vooghd
ende jeghens **Ulricq Nicolas ende Marie** zijne huusvrauwe, dochtere vande voornoemde Pieter de Schottere ende Margriete,
eene erfvelicke losrente van twaelf ponden thien schellinghen grooten sjaers,
de penninck xvj – voor de somme van twee hondert ponden grooten vlaemscher munte,
wanaf tjste jaer vallen ende veschynen zal den j van sprocle – *februari* - xvjc – *1600* -
ende alzoo voorts van jaere te jaere,
ten ghelicken daeghe totter lossynghe die men sal moghen doen ten twee differente tyden alst de voornoemde vercoopers believen sal,
daerinne verbindende een huus, erfve ende cateilen metter **brauwerie** daerneven staende in **dElsenbrugghestraete** deser stede, groot van lande twee ghemeten ofte daerontrent, alwaer de voornoemde vercoopers nu ten tyden zijn woonende - van oosten de voorseide straete, van

zuuden **tMerriestraetken,** van westen het landt van Jan de Muelenaere, ende van noorden **de Schipvaert**,
voor desen ghelast met xviij pond parisis tsjaers, gheldende de weduwe van **Gillis Clays**, zonder breedere lasten dat belovende over zulcx te garranderen ende indempneren, daertoe verbindende huerlieden persoonen,
met belofte van breedere hypotheque te doen, tallen tyden als de coopere ofte zijns actie hebbende believen sal, ofte op te legghen de helft vande voorseide cooptale penninghen – inninghe naer coustume, etc.
Actum den xxix january 1600
Present Loys Makeblyde, Antheunis Winnebroodt, burghemeesters, Willem de Vos, Jacob Roelens ende Gillis de Roode, schepenen

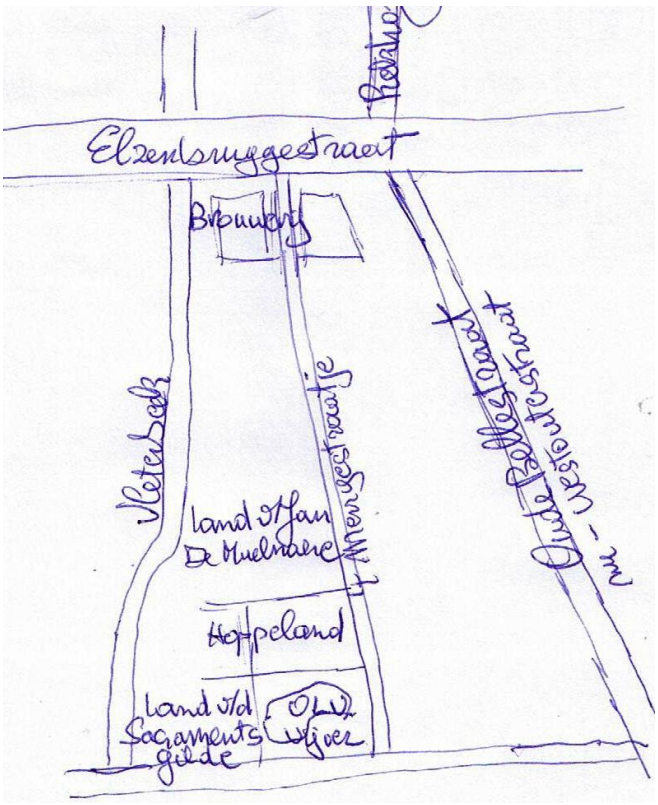

Hieruit leren we dat de voornoemde brouwerij gelegen was in de hoek van de Elzenbruggestraat en de Schipvaart – de huidige Deken De Bostraat en de Vleterbeek.
Op de Ferrariskaart kunnen we de brouwerij situeren als het bruingekleurde stuk grond in deze hoek gelegen. Het Merryestraatje liep dus tussen dit bruine en het groene stuk en zo richting onderaan de Onze Lieve Vrouwevijver.

En daarmee kennen we ook ongeveer de loop van het Merryestraatje.
Waarom het straatje zo heet, blijft voor mij nog een raadsel.
Zou het gewoon **het Mariastraatje** *kunnen zijn, omdat het naar de O.L. Vrouwevijver toeloopt?*
'Merrye' is nu eenmaal de oude spelling van 'Marie.'
Dit lijkt mij nog de plausibele uitleg te zijn.
We leren de omgeving van de brouwerij op het einde van de 16de eeuw nog beter kennen door het proces verbaal dat opgemaakt werd naar aanleiding van de moord op Christiaen de Berch.
We geven hier de volledige tekst.

28 september 1596 **– Christiaen de Berch wordt vermoord** - SAP 116 - Nr. 57

Informatie preperatoire ghehoort ten versoucke ende belede van **Antheunis Winnebroot**, bally - *baljuw* - vander stede ende heerlichede van Poperynghe op ende en laste van **Pieter Luem** als perpetrant vande homicide ende nederlaeghe by hem ghecommiteert op den persone van **Christiaen de Berch filius Jans**, onghehuwet jonckman, gheschiet op den xxviiijde – *29* - septembris 1596

Om de eerste getuigenis direct te kunnen verstaan, geven we even mee, dat Margriet de Schottere, zoals we in de vorige akte konden lezen, de weduwe was van de oude brouwer. De

brouwer in 1600 was Clays vander Doene die in de vorige akte haar 'bijstaanden' man was bij het opmaken van de lening die Clays kreeg van Willem van Neufville.

Margriet de wedewe van Pieter de Schottere, overleden ampman des voornoemde stede ende heerlicheit, oudt xlvj – *46* - jaeren ofte daer ontrent, ghevraeght op de gheschiedenesse vande voorseide nederlaeghe ghetuugt **op haer vrauwelicke waerheit ende trauwe van haeren lichaeme** daertoe sterckelick vermaent –
hoe dat op den voorzeide xxviiijde september laetstleden
des avonts tusschen achten ende neghen hueren –
de deposant commende **inde brauwerie** van **Claes vander Doene**,
heift aldaer gevonden den voornoemde **Pieter Luem** met een haumes – *houwmes* - in zyn hant
waer mede dat hy een haeghe ghestopt hadde,
inne twerck vanden voornoemde baillius hem ghelaetende
zeere ongherust ende ontstelt zoe deposante hem vraeghende waeromme dat hy zo laete hem daer was houdende ende ock de cause van zijne ongerustigheid,
waer op den zelven Pieter zeide,
'Zoude ick niet ongherust zyn, daer es Christiaen de Berch, die wil jeghens my vechten ende ick en weet de cause niet' –
zeide daerop: 'Zo die eist dat hy jeghens u vechten wille, zo raede ick u hier te blyfven slaepen' –
replicquerende daer op den zelven Pieter,
'Waer omme zoude ick dat doen, ick en wil niet veghten, want ick en weet van gheen zwarigheit –
waer op zoe deposant zeyde,
'Wel zo laet danne u haumes hier ende draecht een stick van een pertse met u op aventuere of den zelven De Berch op den wegh waere om u te verongelucken om u also te defenderen –
Ick zal u van hier met een kersse lichten tot dat ghy ter straete vut wezen zult –
maar den zelven Pieter zulcx niet begherende
es ter zelve **brauwerie** vut ghegaen, naer zyn huus –
ende eenen cleenen corten tyt daer naer heift zoe deposante ghehoort van in haere slaepcaemere groote beroerte ende ghecrysch **inde Elsenbrugghestraet** ontrent de baillie van meester **Jan Mazeman**
ende doende haer veynster van over twaeter opene, - *dus in de richting van de Vleterbeek* -
hoorde den zelven Christiaen roupen tot den voorschreven Pieter –
'O ghy sacrementsch **buggere'**
– tselve woort repeterende viere ofte vyf reysen, zo dat ten eynde den zelven Pieter Luen zeyde met grote overschoot –
'Wel Berch, wat wilt ghy van my hebben, ick en begheire op u gheen questie '–
ende zeere haest daer naer es den zelven Christiaen ghecommen lopende tot op de brugghe vande Elsenbrugestraat –
zeide de zelve deposante tot de voornoemde Christiaen, niet wetende dat hy ghequetst was,
'Wel ghy dronckaert, wat maect ghy hier lopende, waeromme en gaet ghy niet huuswaert –
verandwoordende daer op den zelven De Berch,
'Ghy sacramentsche **croeynge**, god gheve u ock **de pestilentie'** –
de deposante sluutende midts dien hare veynstere toe, vreesende van steenwerpen –
zonder breders wetende, sluut hier mede haer ghetuughenesse.

Toch nog een woordje uitleg:

- **Buggere** = *Is een veel voorkomend scheldwoord op het einde vande 16de eeuw. In de schatkamer van de Nederlandse taal vonden we enerzijds als betekenis: ketter. Maar anderzijds ook Paederast, paedico,* eene beteekenis die ook het fr. *bougre* en mnl. *herite* hebben aangenomen (z. ald.). Op ketters en paederasten werd dezelfde straf toegepast.
- **Croeynge** = Kreng
- **Sacramentse** = Met het bijvoegen van 'sacramentse' wilde men nog eens de zaak bekrachtigen.

Jacquemyne filia Francois Keerne, huusvrouwe van Claes vander Doene,
oudt xxxv tich - *35* - jaeren ofte daer ontrent,
deposeert by ghelycken eedt ten zelven daeghe ende huere,
horende gheruchte van volck in haer **brauwerie,**
heift zoe geropen op haer dienstmaerte **Jaecqemyne** compt inne waerts,
wat blyft ghy daer maekende – waer op dat Pieter Luem riep van inde brauwerie –
'Vrauwe compt hier daer es Caenen de Berch – die wil jeghens my veghten, ick darff qualick thuuswaert gaen –
waerop zoe deposante zeyde –
'Ja, knechte, wat zwaerheit hebt ghy onder elckander' –
replycquerende daer op den zelven Pietere –
'Ick en weet van gheen zwaerheit –
zeyde daer op de deposante – 'Liefver dan questie thebbene zo blyft heir slaepen by Frans, onsen cnaepe,
niet jeghenstaende dies es nochtans den zelven Pieter thuuswaert ghegaen ende zeere haest daer naer – zo heift Frans den cnaepe van Claes vander Doene, geropen van boven den zolder – 'Vrauwe zy vechten' –
de voorseide deposante tselve hoorende, heift met haer cnaepe ende **jonckwyf** – *de meid* - de voorduere ontsloten, commende vooren met een kersse ende hebben ghesien den zelven Christiaen de Berch, commende ghequetst ende Pieter Luen hem naerghevolght –
zo zeyde de voornoemde Christiaen tot den zelven Pieter Luem –
'Waer omme hebt gy my aldus ghequetst?' – waer op den zelve Pieter antwoorde –
'Waeromme hebt ghy my eerst ommeghesmeten? Ghy hadt my moghen duer laeten passeeren, want ick en hebbe u niet ghevraecht'
ende schedende also van elckanderen zonder byde voornoemde deposante breeders ghehoort ofte ghesien hebbende; sluut hier mede haer depositie.

Francois Ellebusch de zoone Quyntens, vuldere van zynen style,
oudt xxxiiij - *34* - jaeren ofte daer ontrent,
ghevraeght op de gheschiedenesse van tvoorseide ghevecht,
ghetuucht op zynen eedt daer toe hoghelick ghestaeft,
hoe dat op den voorgaende xxviiijde september laetstleden,
des avents tusschen achten ende neghen heuren, hy deposant, wesende in zyn hoff by zyne achterdeure, heift ghehoort dat den voorseide Christiaen de Berch –
by dranck wesende – geropen heift –
'Qui va la' - tselve wesende by het damheck ofte daer ontrent van meester Jan Mazeman inde Elsenbrugghestraete,
waer op dat Pieter Luem van ghelyck zeide – 'Qui vala' –
wederomme - zeide daerop de voorgaende Christiaen De Berch –
'Ja, Pierken, zijt ghy daer – ick kenne u wel-

daer mede ghelyckende dat den voornoemde Christiaen den voornoemde Pieter an viel, zo zeyde den zelven Pieter –
‘Ja wel, ja wel, Caentgen, wat wilt ghy van my hebben, zouct ghy te vechten,
zegghende daerop den zelven Christiaen –
‘Ja ick, ick wil vechten, waer op dat den zelven Pieter voor andwoorde gaf
‘En ick en wille niet vechten, zouct ghy my hier den wegh af te legghen? Ick en hebbe op u gheen zwaerheit noch questie’ –
horende den deposant midts dien dat den voornoemde Christiaen de Berch ende den zelven Pieter Luem jeghens elckanderen ghevecht hadden –
maer hoe tselve verghynck ofte wie de zelve quetsuere ghegheven heift is hy deposant danoff onwetende midts dat inden nacht was ende ock verre van daer wesende,
sluut over zulcx zyne ghetuughenesse.

Franchois Lyts filius Pieters, onghehuwet jonckman, oudt xxx – *30* - jaeren ofte daer ontrent, **brauwere van zynen style**,
wonende tne huuse van Claes Vander Doene,
deposeert by eede daer toe scerpelick ghemaent, hoe dat op den xxviijste septembris laetstleden tusschen achte ende neghen hueren inden avent,
hy deposant bereet zynde om te gaen slaaepen, hoorde commen op de straete den voorgenoemde Pieter Luen met eenen **Willem de Cuupere**,
commende den zelven Pieter vut den wercke vande voornoemde baillien met een hauwmes in zyne hand, waermede dat hy een haeghe ghestopt hadde
ende staende tsamen op de brugge vande Elsenbruggestraet
hebbbende onder andere dyversche propoosten,
zo es by ghevalle aldaer toeghecommen den voornoemde Christiaen de Berch, zeere by dranck wesende en heift gheseit tot Pieter Luen,
‘Waeromme moeste **Hans vander Haeghe** helpen tonnen?’ –
waerop den zelven Pieter antwoorde,
‘Omdat wij tsaemen inder werck ghedaen hebben’ – zeggende daerop den zelven Christiaen –
‘T es my verweten inde brauwerie van **Franchois Keerne** dat ick niet en hebben helpen tonnen ende dat ghy altyts met my bezich zyt, wat pestilentie wildy altyts met my bezich zyn,
- waerop den zelven Pieter zeyde –
‘Die zulcx zeggen zy spaeren de waerheit, want ick en hebbe noyt met u bezich gheweest,
zwerende op zulcx syjn ziele –
replicquerende daer op den zelven Christiaen de Berch,
‘Comt ghy tselve zo wel te passe dan ghy muecht **u moere bruuen** – tes my ghelyck al en helpe ick nieuwers – daer op den zelven Pieter zeyde

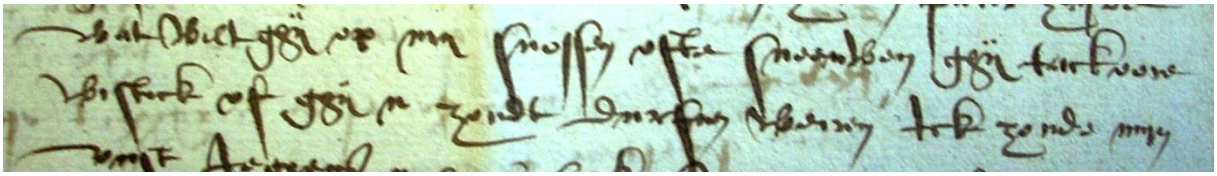

‘Wat wilt ghy op my snossen ofte sneeuwen, ghy tacteene wistick of ghy u zoudt durfven weren, ick zoude myn vyt jeghens u hersebecken slaen’ –
zeggende daer op den zelven Christiaen –
‘Hoe weiren, laet ons gaen beneden de brugghe,’
zo zeyde den zelven Pietere, - ‘Wilt ghy tselve hebben – ick zalt u wel hier gheven’ –
doen zeyde den zelven Christiaen de Berch –
‘Ick en wil niet vechten’,

met welcke woorden den voorseide Willem de Cuupere Pieter Luen gheleyt heift inde brauwerie van Claes vander Doene,
ende den zelven Chrisitaen de Berch es daer buuten ghebleven,
waeromme dat hy gheropen heift tot Pieter Luen, -
‘Compt vut, compt vut, ghy schelm, god gheve u de pestilentie – ick hebben also wel twee handen als ghy ende ick zal my zeere wel defendeeren’ –
met welcke woorden de voorseide **Willem de Cuupere** ghegaen es vut de zelve brauwerie ende heift den zelven Chrisitaen wegh-gheleyt ter straete vut
ende es also van hem ghescheden –
naer dien heift dne voornoemde Pieter begheert naer huus te gaene –
zo heift den deposant tot hem gheseit –
‘Blyft hier by my slaepen of hy u op den weghe vonde, daer zoude mueghen grief ghebueren – ofte eist dat u emmers belieft te gaene, laet doch u hauwmes hier, want waert dat ghy quaempt te vechten, zoudt hem daer mede alomme duere slaen’ –
waerop den zelven Pieter zeyde –
‘Moet emmers zijn dat ick vechten moet - twelcke ick nochtans niet en begheire – ick en zal marr met den **hoezele** slaen –
gaende daer mede ter brauwerie vut naer huus – ende den deposant opwaerts gaende om slaepen ende de whyle dat hy voor zijn bedde knielde om zijn ghebet te doen,
zo hoorde hy zeer groot gerichte voor de baillie van meester Jan Mazeman ofte daer otnrent, hem bemoedende dat zy vechten zoude ees terstont nederwaert ghecomen -
de voorduere open doende, heift aldaer ghesien den selven Christiaen de Berch commende ghequetst ende den ghequetsten heift gheseit tot hem die spreckt –
‘Ja, ghy schelm zyt ghy daer ock, god gheve u de pestilentie’ –
waerop den deposant zeide tot den zelven De Berch –
‘Wat ghy nietmaekere, wat wilt ghy van my hebben, ghy zouct allomme questie te maeken ende voorts en duecht ghy niet, maer ghy betraut u beenen wel’ –
roupende voorts den zelven Christiaen De Berch tot den zelven Pieter Luem, die daer achter quam –
‘O ghy buggere, ghy schelm, ghy hebt my thooft gheclooft’ -
waer op dat Pieter Luem hem zeyde –
‘Waeromme hebt ghy my den wegh afghestaen ende ommeghesmeten ende ick en hebbe u niet ghevraecht noch gheen questie op u verzocht -
gaende mits dien den ghequetsten met zijne moedere ende broeder naer den chierurgien – zegghende ick en zal maer leven tot morgen – ende ick en hadde gheenen quetsuere ghenouch maer Frans – dat es desen deposant, - ‘die wilde my noch meer gheven’ –
gaende also voorts zonder breders te wetene, sluut den deposant zijn orcontschap.

U moere bruuen *= Bruuen of bruien = Eene vrouw beslapen, ook haars ondanks: schoffeeren. In de 17de eeuw kennelijk reeds behoorende tot de platte volkstaal. We kennen het woord ‘rui’ nog in ons woord ‘bruiloft’.*
Hoezele *= De handgreep*

Willem de Cuupere, filius Jans, oudt xxxiiij – *34* - jaeren ofte daer ontrent,
dienaere vanden heere ende **bierwerke**r van de voornoemde stede,
ghevraecht op zynen eedt daertoe sterkelick vermaent omme thebbene verclaers vande waerachtighe gheschiedenesse op tvoorschreven faict –
ghetuught hoe dat hy deposant op den voorschreven xxviiijste septembris 96 inden avont ghecommen es met Pieter Luem vande N**ieuwe Maerct**

al divizeren tot voor de duere van Pieter de Schottere ofte daer ontrent ende daer stille staende es hemlieden toegecommen den voorschreven Christiaen De Berch,
zeer by drancke wezende ende den zelven Christiaen vraeghende anden zelven Pieter
'Waer omme dat hy Luen altyts quat ghezecht hadde vande zelven De Berch' –
op welck vraeghe den zelven Pieter zeyde –
'Dat zulx niet waer en was, vraeghende waer tselve zoude mueghen gheseyt zijn, - zeyde daerop den zelven Berch, inde brauwerie van Franchois Keerne
ende den zelven Keerne heift tselve tot mij gheseit, -
waer op dat den zelven Pieter zeyde, die dat achter my zegt,
'Hy lichter anne, zwerende over zulcx zijne ziele, dat tselve niet waerachtichg en was' - nietjeghenstaende den zelven Berch altyts persisterende by zynen anzegh,
zegghende bet voorts den zelven Christiaen tot de voornoemde Pieter Luem,
'Wist ick of gy u zoudt durfven weren - ick zoude u duer u wesen steken' –
Waer op dat Pieter zeide,
'Dat ja, ick zoude my wel durfven weiren, maer ick en beghere niet te vechten –
emmers naer vele propoosten ende movyvementen by den zelven Christiaen anden voornoemde Pieter ghedaen – zo zeyde den zelven Pieter ten eynde
'Wyl ick of ghy zelve u zoudt durfven weiren, ick zoude u zelve voor u **bachuus** - *bakhuis* - smyten ende den zelven Christiaen eenen snyder - *een mes* - treckende, om de voorgaende Pieter te griefven,
zo heeft hy die spreict ten eersten ghesproken ende hemlieden van anderen ghescheeden, leedende also den voorschreven Pieter inde brauwerie van Claes vander Doene ende den zelven Berch daer buten sluutende,
waeromme den zelven Christiaen zeere ontrust zynde, roupende thierende ende hem vermetende van den aventsluut noch vele quats te doene
ende dat hy den zelven Pieter zeere wel vutreghten zoude,
met vele ander vermetelicke woorden ende onredelcik propoosten allessins jeghens de redene en equiteit ende den zelven deposant -
horende de onredelicheit vande voonoemde Christiaen heift de duere vande brauwerie ontsloten ende es buuten ghegaen ende heift met schoon woorden den zelven Christiaen wegh gheleyt ter straete - vut over de Nieuwe Mart ende voor **tGouden Hooft**
ende also den zelven Christiaen noch altyts persisteerde zegghende –
'Ick zal dien Pieterken noch tavent dootsteken of hy zalt my doen, hebben' –
altyts een bloten snyder in zyne handen, willende altyts duere ende weghlopen –
den deposant zyende ofte ghewaere zynde vande zelven snydere - zocht alle middelen om den snyder van Christiaen te weeren maer den zelven Christiaen heift den voornoemde deposant ontworstelt - teekende also met zijnen snyder den deposant in zijn wambuis –
en es also vanden deposant duere ghelopen –
den deposant zynde dat hy gheen profyt doen en conste es wegh ghekeert over Sint Jans kerkhof naer **Claes vander Doene** ende commende voor de zelve brauwerie
zo hoorde hy groot geruchte van steenen te werpen, niet verre vande baillie van meester Jan Mazeman inde Elsenbruggestraet
maer hoe de zaeke voort verghynck es hy deposant danof ontbekent midts dat hy anderssinss of naer huus ghynck - sluut hier mede zyne ghetuughenesse.

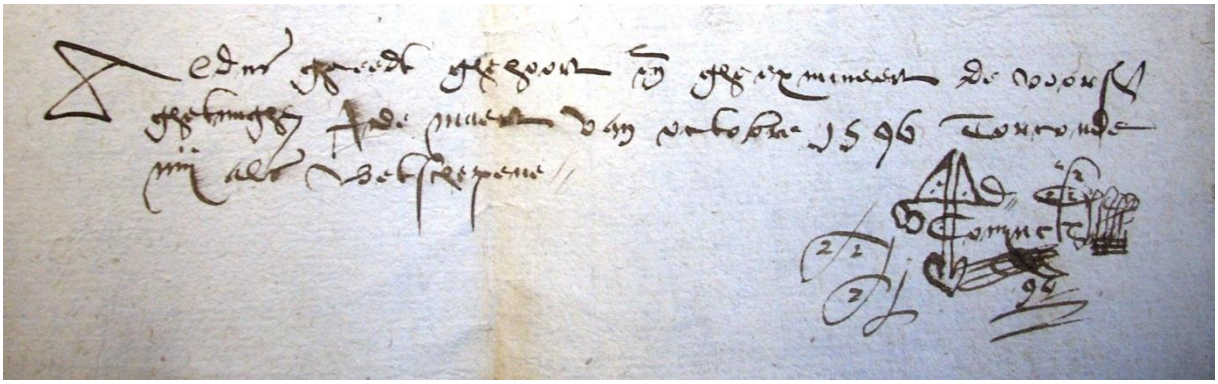

Aldus ghe-eedt, ghehoort ende ghe-examineert de voorseide ghetuughen inde maent van octobre 1596 – toorconde mij als wetschepene – **Gheleyn de Coninck**

Daarmee weten we nog altijd niet met zekerheid of Pieter Luem de moordenaar van Christiaen Deberch was, maar de kans is wel heel groot.
’t Merryestraatje is ondertussen verdwenen, net zoals de O.L. Vrouwvijver, ingenomen door de zusters Benedictinessen.

J. Opdedrinck *schreef in zijn boekje over de zusters Benedictinessen dat* ‘ten jare 1612, zes kloosterzusters een verbond maakten om samen te komen om onder den zaligen invloed van het kloosterslot een strenger en volmaakter leven te leiden.
Zij besloten een nieuw convent te **Fauquenbergues** te stichten.

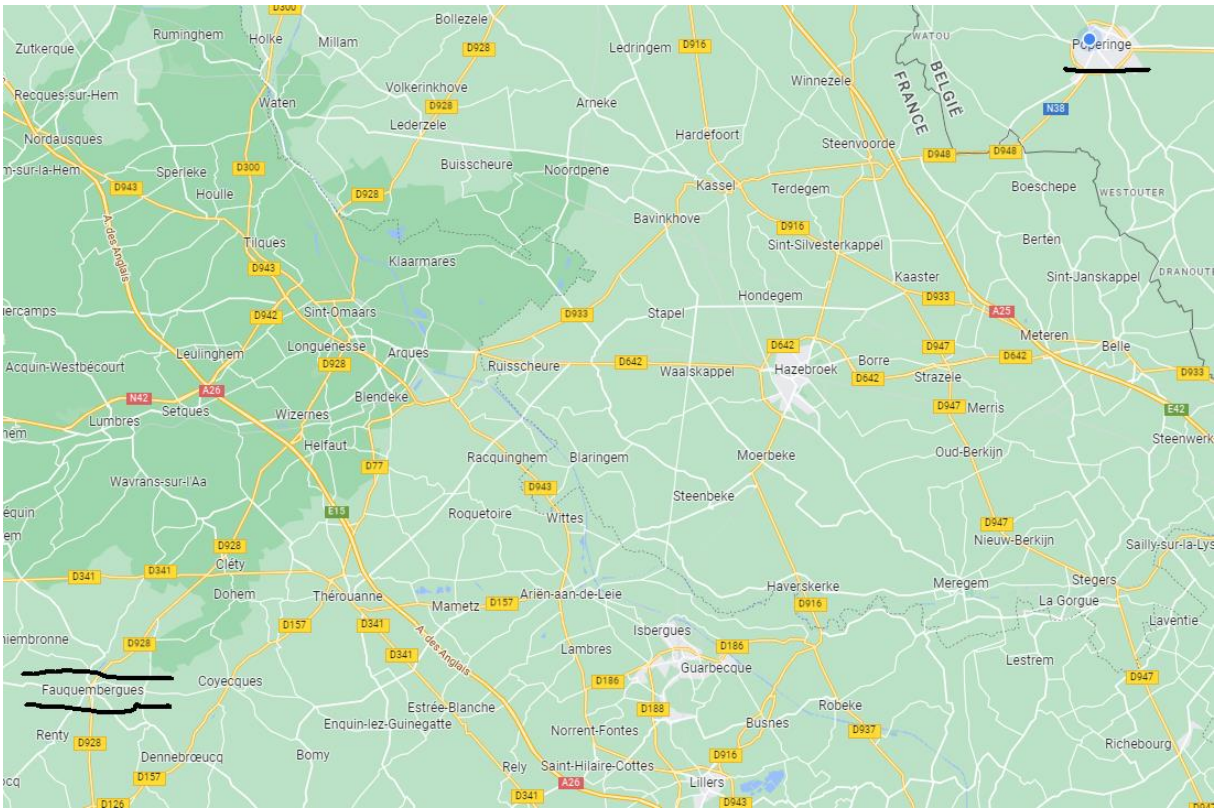

Van Fauqemberghe naar Poperinge is het volgens de Routeplanner 65 kilometer en komen we voorbij Saint Omaers.

De plaatsnaam – zo leren we van Wikipedia – is van oudnederlandse herkomt betreft een samenstelling van het woord 'valken' en het woord 'berg'. De oudste vermeldingen van de plaatsnaam luiden; Falcoberg (961), Falcanberga (1065), Falcanberga (1124).
Het is louter toeval dat op het einde van de huidige Boeschepestraat te Poperinge er ook een plaats 'Valkenberg' of eertijds ook 'Volkenberg' - genoemd wordt.

Fauquemberghe – *zo schrijft Opdedrinck* – eertijds dekenij van het verdwenen Therouaansch bisdom, was een steedje dat op den rechteroever der Aa in 't voormalige graafschap van Atrecht lag.
De zusters bekwamen van hare Hoogheid de Aartshertogin Eugenia Isabella, gravinne van Vlaanderen en Atrecht, het oorlof om het ontworpen klooster in te richten.
Zij wendden zich tot haren geestelijken overste zijne Hoogweerdigheid **Claudius Dormy** (°1563 - +30 november 1626), bisschop van Boullonië . de kerkvoogd was een religieus der Benedictijnen orde, die om zijne uitstekende deugden en uitmuntende geleerdheid, de bisschoppelijke weerdigheid bekwam.
Hij bevool dat de zes nonnen den regel van St. Benedictus met het kloosterslot zouden aanveerden.
*Het klooster werd '**Bethlehem'** genoemd.*
Als overste kozen zij eene zuster van edelen bloede, dochter van Johan du Clicquet, heer van Flammermont. Haar bestier welk twintig jaar duurde, bracht niet weinig bij om het nieuwingerichte huis te doen bloien.
Het getal der zusters die de hervorming bijtraden, groeide gedurig aan, zodat de hemel de heilige onderneming ten volle scheen te zegenen.

Jeanne Deleloë is geboren te Fauquembergues in het jaar 1604 als dochter van Laurent en Martine Lemaire. Zij trad binnen in 'Bethlehem' toen ze 16 jaar oud was – dus in het jaar 1620 - en kreeg het habijt uit handen van de zelfde Claude Dormy. Zij nam als kloosternaam 'Saint Matthieu' aan. Ze werd in 1630 onder-prior.
Dat was nog onder het bestuur van **Maria Du Cliquet,** de stichster van het klooster Bethlehem. Zij stierf in 1632 en werd als overste opgevolgd door **Johanna Dingeon** van Sint Andreas. Zij werd te Renty geboren en was de dochter van Lodweijk en Maria Unique. Zij bestuurde vijf jaar he klooster en overleed op 16 oktober 1637, slechts 39 jaar oud.

Opdedrinck schrijft verder: het steedje Fauquemberghe, op de uiterste palen van 't graafschap Atrecht gelegen, onderging herhaalde aanrandingen van wege de Franse krijgsbonden.
Op 26 juni 1635 waren het merendeel der zusters van het convent van Bethlehem gedwongen hun klooster te verlaten.
Enige zusters bleven echter, en probeerden hun 'woonstede' te herbouwen, docht ze verrichtten nutteloze arbeid, vermits ze ten jare 1638 gans en geheel in de verdegende vlammen omkwamen.

1635 – De Benedictinessen te Poperinge

We citeren hier enkele fragmenten uit het boekje '**Een zalig oord'**- *dat geschreven werd door een zekere L.C. en A.B. en dat in 1932 gepubliceert werd. Dit boekje gaat eigenlijk vooral over* **Joanne of Jeanne Deleloe**, *de moeder en mystica van de Poperingse Benedictinessen en we lezen dan ook:*
't Was vijftien jaar dat de kleine Joanna Deleloë zich aan God had toegewijd. Tien jaar had zij in 'Bethleem' – *zo heette het Benedictinessenklooster te Faulquembergues* – geleefd als eenvoudige kloosterzuster, doch ten jare 1630 werd zij tot onderpriorin aangesteld, 't jaar nadat de vrede haar ziel was ontvlucht en de Heer begonnen had haar te louteren.
Terwijl de storm loeide in haar, brak er een andere los rond haar: de oorlog. Frankrijk, waar Richelieu dan de politiek leidde, was in strijd tegen Spanje.
Frankrijk steunde de protestanten, Spanje bestreed ze.

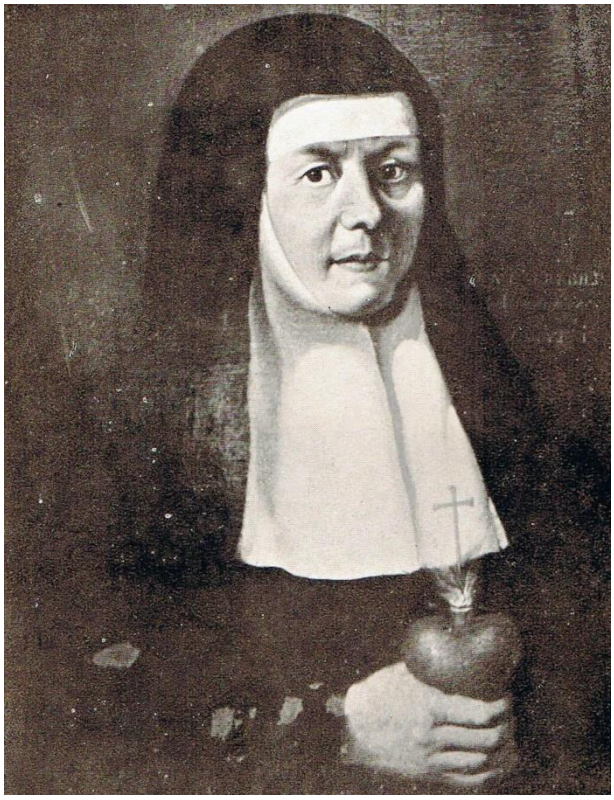

En, natuurlijk de Franse geuzen hadden het op de kerken, kloosters en kloosterlingen gemunt. Bethleem's bevolking was niet meer in veiligheid en zo besloten de zusters dat tien van hen met een werkzuster het klooster zouden verlaten, **de 26 ste juni 1635.**
Met onbeschrijfelijk hartzeer en onder 'n vloed van tranen sloegen de bannelingen de weg in naar St.- Omaars, zonder andere steun of leiding dan deze der goddelijke Voorzienigheid.
De abt van St. –Bertinus' abdij was toen de **prelaat Gillocq** die de zusters liefdevol ontving en ze naar Poperinge zond, waarvan hij heer was en waar hij ze liet wonen in een huis dat hem toebehoorde en aan de zusters, door de proost der stad, werd aangewezen.

De moeder Joanna Deleloë

't Was een nederig en vervallen huis, waarvan één en dezelfde kamer diende tot koor, eetzaal en werkplaats. Een weinig stro op de zolder open gespreid diende tot slaapstede.

Zo schrijft men in 'Het zalig oord'. In het Rijksarchief te Brugge zit onder nummer - BE - A0513 / TBO 156 – nummer 501 – *de enige rekening van de proosdij van Poperinge die –*

zover we weten - bewaard gebleven is. Deze dateert uit het rekeningjaar 1639 – 1640 en hierin is er sprake van het volgende:

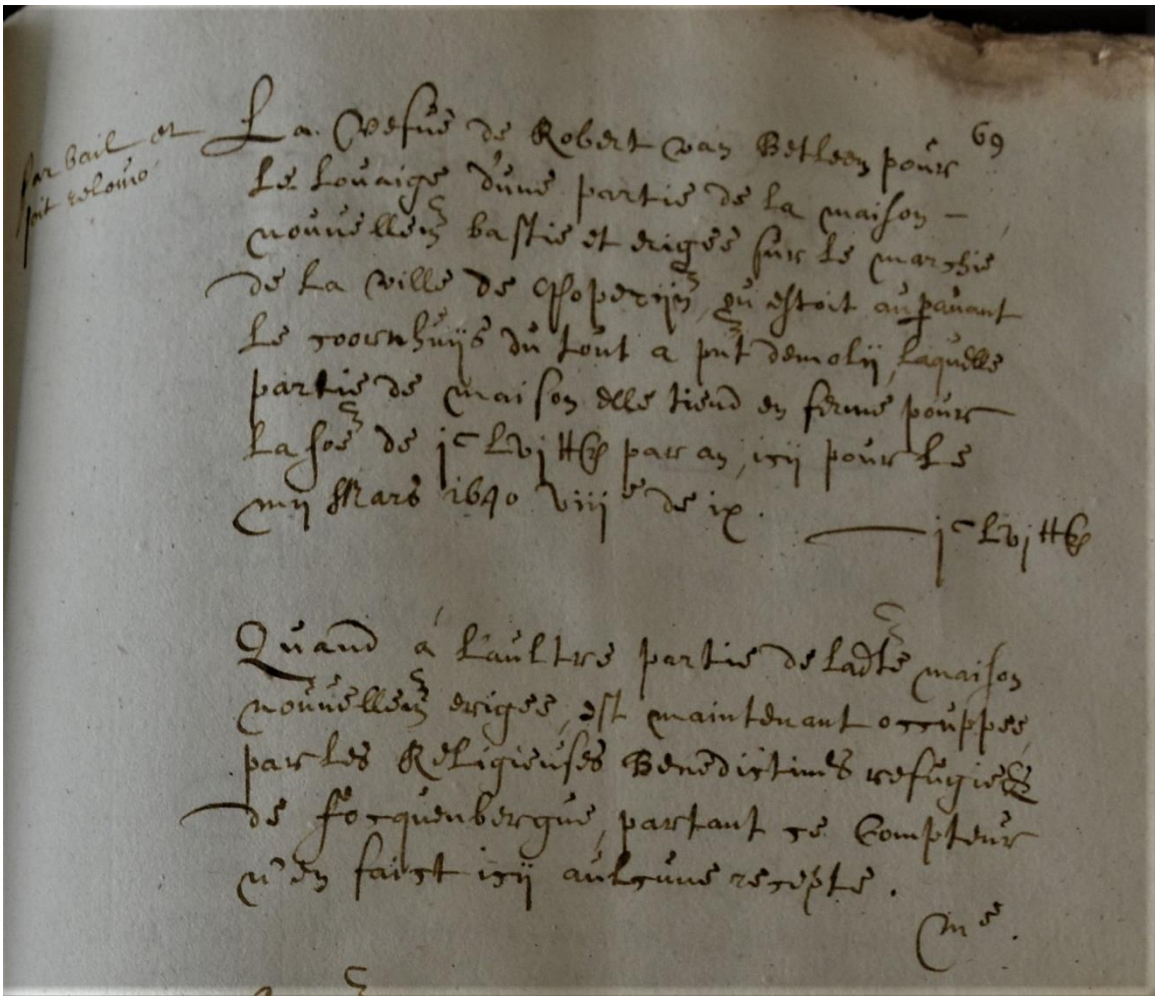

La vefve de Robert van Betlem pour le louvaige d'une partie de la masion nouvellement bastie et erigee sur le marche de la ville de Poperynghe ou estoit aparavant **le Coornhuys** – du tout a prit demoly – laquelle partie de maison elle tiend en ferme pour la somme de jx lvj poond parisis par an – ciy pour le my mars 1640 – viij° de ix – jc lvj pond parisis
Quant a l'aultre partie de ladite maison nouvellement erigé est maintenant occuppee par les religieuses Benedictines refugiez de Focquenbergue – partant ce compteur n'en faict icy aulcune recepte – memoire.

Dus daarmee weten we waar de zusters zaten – in het Koornhuis op de Oude Markt te Poperinghe. Dit koornhuis was – zoals men vermeld – onlangs herbouwd en in een deel hiervan zaten dus de Benedictinessen die gevlucht waren uit 'Focqenbergue'.

Opdedrinck schrijft verder – medelijdend -: Hadden de zusters dan nog in bezit geweest van eene nederige kapel, waar de Uitdeler der gratiën dagelijks neerdaalde om zijne beproefde kinderen te troosten doch neen, zij waren genoodzaakt elken morgen naar de kerk van het hospitaal op te trekken.
Een toch wel eigenaardige commentaar - zeker nu we weten dat ze enkel de hoek om moesten om naar de kapel van het Gasthuis te gaan.

We gaan ook even terug naar de brouwerij die in het Merrystraatje stond, want deze was nu inhet bezit van de familie Vander Leeuwe.

20 februari 1637 – Guillaume Himmesoone gaat voor priester – Brouwerij van Vander Leeuwe - SAP 398 - Folio 110

D'heer Ulryck Niclais vander Leeuwe - amptsman deser stede ende joffvrouw Marie Deschotter - zyn huusvrauwe
omme te voorsien meester **Guillaume Himmesoone** van behoorelicke title hem noodich totter grade van **priesterdom**
hebben verkent te ghelden ende betaelen van ende ten proffycte vande voornoemde meester Guillaume ten deser present ende accepterend
een lyfrente van hondert gulden by jaere - beginnende loop ende cours te hebben ten zulcken daeghe als den selven meester Guillaume tot t'priesterdom ghepromouveert sal worden – danof tjste jaer vallen ende verschynen sal binnen een jaer daernaer ende alzoo voorts van jaere te jaere -
t'leven vande selven meester Guillaume gheduerende –
ende omme hem van de verloopen wel ende ghetrauwelcik te verzekeren –
zoo hebben de voorseide jste comparanten daerinne verbonden ende speciaelick ghaffecteert **twee huusen med de brauwerye** - stallynghen ende andere edificien daermede gaende med twee ghemeten boomgaerd daeronder - achter ende neffens ligghende -
danof t' meeste vande selve huuse ghebruuckt is byde voorseide comparanten ende t'ander by **Pieter de Bey** –
t' selve aboutterende van noorden **d'Elsenbrugghestraete** - oosten **t'Merriestraetjen** - zuuden t' garslandt van d'heer Pieter van Peereboome - van westen langhst de schipvaert – weerdich ten minsten twee ende dertich ponden grooten sjaers –
voor desen belast med thien ponden grooten sjaers ten proffycte van t'clooster van Sinte Bertins –
voorts zuuver omme de ghebreke van betaelinghe etc.
Actum present d'heer Pieter vander Peereboome ende meester Jan vander Fosse burghmeesters - Guislein Wenis vervanghende Roode ende Ameele - schepenen –
den xxste february 1637

We zien dat nu de familie Vanderleeuwe – of wat chiquer gezegd – Deslions – nu eigenaar zijn van de huizen en de brouwerij die aldaar stond. De familie Vanderleeuwe maakt in die tijd furore in Poperinghe.
Ulrich Niclais vander Leeuwe is hier amptman in Poperinghe en dus eigenlijk na de baljuw, de hoogste ambtenaar, maar één van zijn zonen – Mattheus Deslions is ook monnik in de abdij van Sint Bertin.
Vandaar misschien dat zijn ouders een zware lening kregen van de abdij voor hun huis en brouwerij.

1640
Vanaf de dood van Johanna Dingeon, werd Jeanne Deleloë van Sint Matteus overste van de zusters Benedictinessen.
't Was in den loop van 1640 dat de moeder, dus Jeanne Deleloë - met haar zusters een smeekschrift zond naar Koning Philip IV, om een klooster te mogen oprichten te Poperinge.

1641 – De Benedictines – Resoluties – SAP 469

Au roy
Remonstrent en toute humilité les religieuses Benedictines reformez de Faucquenberghe
en votre contée d'Artois, diécese de Bouloigne,
que leur convent estant derechef bruylée et ruïnée de fous en Gomble par les franchois,
de mesme qu'il fut encore aux guerres passees de france -
elles se seroient retirees en la ville de Poperinghe – exceptees quelques unes d'entre elles
francoises de nation - qui sont retirees en France -
et comme en temps de guerre elles sont a chasque fois
obligées de quitter le lieu de leur demeure reduittes
en tres grande inquetude, pauvreté et miseres
et chargees en temps de pais de re-edifier autant de fois leur maison et d'autre costé -
desireuses de vivre plus avant dans les terres et l'obeisance de sa majesté
de la quelle elles sont sujettes originaire -
Elles se jettent aux pieds de sadite majesté la priant avec toutte instance
et humilité quelle seront service
de leur accorder la persmission de pouvoir transferer leur convent de Faucquenberghe
en la ville de Poperynghe
et de pouvoir acheter un peu moins ause deulx mesures de terres scituée a lescart = *afgelegen*
- en ladicte ville pour y bastir leur convent
et y vivre desormais en pais et cloisture
selon leur institut et au service du public .
en doctrinant des filles en la craincte de Dieu et les tenseignant a lire, escrire et faire touttes
sortes de besoigne
en quoy elles seront de nouveau obligées de prier a jamais elles et celles qui leur succederont
pour la prosperité de sa majesté quay etc.

l'appel estoit
Advys de ceulx du conseil d'Artois lesquels advertiront particulierement de la qualite
institution et fondation de suppliantes lors qu'elles
estoint a Faucqenberghe faict à Bruxelles le iijde de janvier 1641
seigné Routart.

Fiers Oscar schrijft hierover het volgende (map F – Kloosters-nr. 1)
Binst den loop van 't jaar 1640 zonden den Benedictinessen een smeekschrift tot zijne majesteit Koning Filips IV om het oorlof te bekomen een klooster te Poperinghe in te richten.

Dit smeekschrift trachten wij letterlijk uit den franschen opstel te vertalen: - Register E der resolutien van den rade – folio 63 en 64 – SAP)

'Hoogmogende vorst, met alle nederigheid berichten u de religieuzen gereformeerde Benedictinessen van Faucquenbergues, in uw graafschap Atrecht, bisdom van Boulogne, hoe, haar klooster nogmaals verbrand en tot den grond toe door de Franschen verwoest zijnde, zoo het voordien gedurende de Fransche oorlogen geschied is, zij zich ter stede van Poperinghe vertrokken hebben, eenige alleen uitgezonderd, die van Franchen oorsprong, in haar geboorteland gebleven zijn. In oorlogstijd telken male genoodzaakt haar woonstede te verlaten, in grote onrust, in armoede ende ellenden te verkeren, in vredestijd gedwongen haar huis dikwerf te herbouwen, begerig verderop in de lande en onde de heerschappij te veblijven van zijne majesteit, wier onderdanen zij zijn, werpen zij zich voor uwe voeten neder, u met alle vurigheid en nederigheid smeekende het oorlof te verleenen haar gemeente van Fauquenberques ter stede van Poperinghe over te brengen, een weinig min dan twee gemeten

grond, afgezonderd gelegen, te mogen aankoopen en haar convent te stichten om daar in ruste en onder ’t kloosterslot volgens haren regel te leven ten dienste van de stad; dochters onderrichtende in de vrees des heeren, haar leerende lezen, schrijven en alle soorten van handwerk verrichten:
waarom zij op nieuwe verplicht zullen wezen, zij en hare opvolgsters, voor de welvaart uwer majesteit te bidden. ‘

In Brussel werden aan den hoogeren raad van het graafschap Atrecht inlichtingen gevraagd over het voormalig klooster van Faulquembergues. De algemeene gevolmachtigde van den raad trad in onderhandeling met het magistraat van Poperinge, die toestemde dat het klooster zou tot stand komen, mits verscheidene voorwaarden.

Bourghmaitres, echevins, conseaulx et notables de la ville de Poperynghe
ayant veu ladite requeste et sur icelle
entendu la proposition verbale de monsieur le procurur general d'Artois
inclinant favorablement a leur intention,
ont consenty et accordé comme ils accordent et consentent par cestes –
la demeure et edification du convent desdites religieuses en ceste ville
moienant ladieu de monsieur l'abbé de St. Bertin –
sieur temporel de ceste ville à condition
qu'elles ne chargeront aucument ladite ville monstreront leur moiens pour vivre
honestement donneront acte dindemnité in
et quelles seront obligees d’instruire les filles en la craincte de Dieu, lire, escrire et
autres besoignes comme elles sont maintenant faict le xxix davril 1641

Onder meer moesten de zusters zich verplichten **de dochters te onderwijzen** in de vrees des Heeren, ze te leren lezen en schrijven en op te leiden in alle nodige wetenschappen.

Fiers schrijft:
Brieven uit Brussel, op **3 januari 1641** getekend, en tot den hoogeren raad van ’t graafschap Atrecht gestuurd, vagen over het voormalig klooster van Faucquenbergues inlichtingen.

Den **29 April van het jaar 1641** gaf de stedelijke overheid den aanvaardingsbrief

copie
Chers et bienaymez
comme nous avons depuis notre derniere a vous envoyee
este devement informez que cestoir par trop surcharger
les religieuses benedictines
estans presentement a notre ville de Poperynghe
que de les charger et obliger a tousjours d'instruire et apprendre les filles en la crainte de Dieu, lire, escrire et faire
aultres besoignes sans qu'au partir de la
elles puissent en aulcune facon de charger ladite ville ainsy que porte nonnement l'acte d'aggreation
que leur aves faict depescher pour l'achapt de deux mesures de terres,
a effect de bastir leur convent
nous leur avons accordé pariel acte de notre aggreation

soubs modififcation neantmoins de n'estre les dictes religieuses plus avant submises
à ladite instruction que nous et nos successeurs jugeront convenier,
comme entendanter et desirans nous estre subjectes en tout et par tout a ladvenant de quoy nous obligerer par ainsy de vous regler -
mesmes de faire depescher acte nouvelle d'agreation
vous asseurants neantmoins que tiendrons la bonne main
affin qu'elles continuent une function sy salutaire a tout chers et bienaymez -
dieu vous ayt
en sa sainte garde de Ste. Bertin
le 7de may 1641
vostre tres affectué
en service estoit soubsigné Anthonie, esleu, abbé de Ste. Bertin la superscription estoit a nos chers et bienaymez les bourghmaitres et echevins de notre ville et seigneurie de Poperynghe

Fiers – Het Magistraat stemt in de inrichting van het kloostergemeente toe op de volgende voorwaarden: de abt van St. Bertens zal eerst het oorlof verleenen, de zusters mogen in geenderwijze de stad belasten: zij moeten kennis geven van hare bestaansmiddelen waarover zij juiste bewijzen sullen inleveren; zij verplichten zich de dochters in de vrees des heeren op te voeden en het lezen en schrijven en alle nodige wetenschappen aan te leeren, zoo zij het voormaals gedaan hebben.
Dus het betekende alleszins dat de zusters van het nieuwe klooster zich met het meisjesonderwijs gingen bezig houden.

Op 8 mei komt de toelating van **Dom Antonius Laurin**, prelaat van de Sint Bertensabdij.

Aultre copie

Nous Anthoine Laurin, abbé esleu de l'eglise et abbaye de Ste. Bertin immediatement subject au sainte siege
apliquer ayant veu l'acte donne
des bourgmaitres, eschevins, conseaulx et notables de notre ville et seigneurie de Poperynghe
ce vingt noeusiesme d'apvril xvjc quarante et un
soubs ce seing du greffier et seel dicelle ville
par lequel
ils accordent aux religieuses Benedictines reformees presentement refugees de Faucquenberghe
audicte Poperynghe
de pouvoir achapter deux mesures de terres situees soubs ladicte jurisdiction
pour y bastir leur convent qu'il conviendront
rebatir audicte Faulcenberghe a chaqune fois que les guerres seront finies,
desirans seconder les bons et pieux desseings desdictes religieuses
et les secourir la presente necessité avons agrere et agreons cesdicte octroy et accord
consentans suivant ce qu'elles puissent faire ledicte achapt et bastir leur convent en notre ville et seigneurie de Poperynghe, bien entendu qu'lles seront
tenues d'apprendre et instruire les filles en la crainte de Dieu, a lire,
escrite et faire aultres besoignes tant et sy longtemps seulement que nous et nos successeurs jugeront cnvenir, de quoy avons reserve le povoir et faculte especiale ,
de plus ne podront charger aulcunement ladicte ville et donneront acte d'indemnite en forme pertinente en tesmoin de quoy avons

singné ceste ce viijde may xvjc gaurante et un et estoit singé Anthoine esleu abbé de Ste. Bertin et seele avecq un seel rouge.

En de zusters brachten ook O.L. Vrouw van Foy – een nieuw wapen tegen de pest en ontij – mee naar Poperinge.

O.L. Vrouw van Foy – Juliaan Opdedrinck

In het boekje van Opdedrinck over de Benedictinessen vinden we de volgende tekst over O.L. Vrouw van Foy, het beeldje dat bij de Benedictijnen bewaard wordt.

Op één uur afstand van de stad Dinant, in de heerlijkheid van Celles, lag eertijds een landhoeve welke de naam droeg van 't Goed van Foy.
In het jaar 1609 op de 6de juli, velde men eer een eik, in wiens een O.L. Vrouwbeeld ontdekt werd.
Volgens de overlevering was het de timmerman Gilles de Wanlin die de eik omkapte.

Het gerucht van deze wonderbare vondst verspreidde zich snel en de godvruchtige gelovigen kwamen in menigte toegesneld.
God liet door tussenkomst van het O.L. Vrouwbeeld verscheidene wonderen geschieden.
Ferdinandus, de toenmalige prinsbisschop van Luik en baron der heerlijkheid van Celles, stichtte op de plaats waar de eik gegroeid was, in 1618, een kapel waarin het wonderbeeld werd neergezet.
Om de gedachtenis van het vinden van dit beeld te bewaren heeft men uit de eik een groot getal beelden gesneden, die vereerd zijn te Veurne, Oudenburg, Belle, Rijssel, Valencijn, Grevelingen, St. Omaars, Reims, Lobbes, Ruisseauville, Montmartre, Dilinque en andere plaatsen.
Aan het merendeel van die beeltenissen, wordt door de gelovigen een wonderwerkende kracht toegeschreven.
Het beeld van O.L. Vrouw van Foy in 't Benedictijnessen klooster van Poperinge bewaard, ontleent insgelijks zijn naam aan de boom van de landhoeve van Foy en werd uit dezelfde stam gebeiteld. Hoe het in 't klooster toekwam, wie die kostbare pand geschonken heeft, konden wij nergens achterhalen.

Zo schrijft Opdedrinck en hij vervolgt:

Moeten wij geloof hechten aan oorkonden in ’t Benedictijner Convent zorgvuldig bewaard, zou dit beeld – *O.L. Vrouw van Foye* - ook een wonderbare kracht bezitten.
Zonder over dezelver echtheid een oordeel t strijken, stippen wij nauwkeuriglijk de daadzaken aan welke in de oorkonden aangetekend staan:

1 – **1641** – De echtgenote van **Antoon Crepin**, na drie dagen wrede folteringen, bekomt haar verlossing door aanraking van het beeld van O.L. Vrouw van Foy, onder het bidden der litanie van de H. Maagd.
2 – ’t Was in ’t ingaan van de septembermaand **1643**, juffrouw **Anna Maria Labare**, welke in ’t klooster verbleef, werd door een zware en bijblijvende koorts overvallen en tevens door inwendige pijnen gekweld. De geneesheer beval haar de Heilige sacramenten van de stervenden toe te dienen. In die akelige toestand smeekte de lijdende de kloosteroverste haar het beeld te brengen. Juffrouw Labare onthechtte van haar hals een gouden hart en schonk het ter versiering van O.L. Vrouw van Foy, biddende intussen de Heilige Maria om bijstand. Nauwelijks had zij het beeld aangeraakt of zij voelde verzachting, een grote last scheen van het lijf weggerukt en zij was hersteld.
3 – 4 – 5 – Binst de loop der jaren **1644 en 1645** ontvingen **drie moeders** hun verlossing door aanraking van het wonderwerkende afbeeldsel.
6 – Op de **27ste juni 1645** dreef het de vlammen weg welke het klooster en voornamelijk de kapel bedreigden.

7 – Op gemelde dag barstte er eveneens een brand uit in ’t convent van **de Grijze zusters of penitenten.** De gebouwen van het neerhof waren reeds ten gehele verslonden en ’t klooster en de kerk liepen gevaar. Een stukje hout van het beeld in de brand geworpen, bedaarde de vlammen die, als op een zonderlinge wijze op de fruitbomen van boomgaard hun krachten lieten uitputten.

8 – Ten jare **1645** heerste te Poperinge een hevige smetziekte die de kerkregisters met de naam van **pest** bestempelden. Niet één der pestlijders die tot O.L. Vrouw van Foy zijn toevlucht nam of van het water dronk ter harer eer gewijd, is bezweken. Enigen die zelfs in de uiterste nood verkeerden, bekwamen door het drinken van het gewijde water, hun herstelling.
9 – Binst de meimaand **1645**, de heer **Pieter van den Peereboome**, burgemeester der stad, was door een beenziekte gekweld die hem belette O.L. Vrouw van Foy te vereren, zo hij gewoon was dagelijks te doen. Zijn dochter, Maria, deed aan de Heilige Maagd een belofte en zo haast genoot haar vader herstelling.
10 – Omtrent half juni 1646, de heer **Frans van Doorne**, geneesheer, werd door een hevige koorts aangevallen, waarop een volkomen beweegloosheid volgde, als ware de zieke door een geraaktheid getroffen. De Benedictijnerzusters smeekten, op aanvraag zijner dochter, vuriglijk zijn genezing van den Heer af, doch vruchteloos. Toen bracht men bij de zieke het Mariabeeld. Zo haast het beeld de lijdende aangeraakt had, ontving hij het gebruik zijner zintuigen terug en deed aan de moeder Gods een belofte. ’s Anderendaags kwam hij ter kerke van het klooster die belofte volbrengen en O.L. Vrouw bedanken.
11 – Op 5 december 1648 om 9 uren ’s avonds, kwam de heer **Philip Vangoosteene** het Mariabeeld afvragen om het tot zijn zuster te brengen. De moeder die in dreigend gevaar verkeerde stortte ter eere van O.L. Vrouw haar bede en bekwam haar verlossing. De volgende morgen droeg de priester in de kapel, uit dankbetuiging, het Heilige misoffer ter verering van Maria op.
12 – Een persoon van Poperinge was door een hevige en aanhoudende koorts overvallen die zijn leven in gevaar stelde. ’t Was op 4 juli **1649**, zijn echtgenote smeekte de moeder van ’t

klooster te mogen het Mariabeeld tot haar man dragen. De zieke het beeld aanrakende voelde aanstonds de koorts verdwijnen. Korts nadien bracht hij Maria een geschenk ter dankbetuiging.
13 – Op 23 juli **1649**, de **geneesheer Van Doorne**, kwam in stervensnood, ontving de Heilige gerechten en had reeds aan vrouw en kinderen de laatste vaarwel toegesproken. De dienstbode van ’t convent droeg naar de stervende het beeld van O.L. Vrouw van Foy.
Deze offerde aan Maria een vurige bede en toen de dienstknecht voornemens was het kostbaar beeld weder te brengen zegde de geneesheer dat hij zelf die taak zou kwijten. Hij vroeg aan zijn echtgenote dat zij hem zijn klederen zoude geven, dewijl hij hersteld was. Vijf dagen nadien offerde men de Heilige moeder Gods ter eere een misse van dankzegging op en de genezene schonk aan Maria en aan ’t kindeke Jezus een zilveren kroon.

14- In oogstmaand **1649,** de Z.E. Pater Michiel d’Afreingues, onderprior van St. Bertensabdij te Sint Omaars, was door een erge onpasselijkheid overvallen. Volgens de geneeskeren bestond er weinig hoop op herstelling. De pater, gehoord hebbende hoe de doctor van Poperinge tot genezing kwam, beloofde, voor zoveel de kloosterregel het hem zou toelaten naar het benedictijnerconvent te reizen om O.L. Vrouw van Foy te bedanken en het H. Misoffer voor haar beeld op te dragen, indien God door Maria’s machtige voorspraak, hem de gezondheid wedergaf. Zo geschiedde het.
15 – De eerwaarde heer Gerardus Doeulle, onderpastoor van St. Bertenskerk, verkeerde in stervensnood, reeds hadden den Heilige gerechten hem versterkt. Hij stelde gans zijn betrouwen op O.L. Vrouw van Foy, wier beeld men bij zijn lijdensbed aanbracht. Na een vurige bede viel de zieke in een zachte slaap.
De geneesheren, die alle hoop verloren gaven, bevonden na weinige dagen dat de stervende tot volledige gezondheid gekomen was. Doch, na nauwelijks was de priester hersteld, toen een erge oogkwaal die hem belette de getijden te bidden hem onverwachts overviel. Hij waste zijn ogen met water ter ere van O.L. Vrouw van Foy gewijd en terstond ontving hij het gezicht weer.
16 – 17 – De oorkonden vermelden nog twee gevallen in dewelke de kracht van het wonderbeeld uitscheen. De genezing van een jongeling in oktober **1649** en de verlossing eener lijdende moeder ten jare **1650.**

Een pestlijder van Watou

Jacques Destailleur *zit al jaren lang de processen in het stadsarchief van Poperinge door te nemen en momenteel zit hij in het jaar 1695. Tussen de papieren van dit jaar vond hij echter een dossierke van twee stukken uit het jaar 1645, dat we zo interessant vonden dat we het gingen uittypen.*
De tekst luidde als volgt:

SAP127B - nummer 80 – 1644

Aen myne heeren burchemeesters ende schepenen der stede van Poperynghe

Vertoont mynheere **Lieven vande Wael**e tot Watou -
hoe hy heeft ghedaen saisieren ende sequestreren[1]
byden bailliu deser stede zeker zwart ghetyde [2]coebeeste alhier vercocht by Pieter vande Kerckhove - pachter vande deselve Vande Waele
ande Benedictynen ende relgieusen binnen der stede -
welcke coebeeste den suppliant is toebehoorende vut crachte van acte van verbande hier annex van daeten 24ste
decembris 1643 - Ondertekendt D'Honck -
ende alsoo den supliant de zelve coebeeste niet en vermach te lichten[3] sonder prealabel consent van ulieden heeren
Ziet de zelve sy ghedient - den suppliant te consenteren[4] de versochte lichtynghe an de zelve beeste ten minste op seker egaert[5] nemende dat den selve Kerkchove is vluchtich ende inden nacht vertrocken van sremonstrants hof –
Dit doende etc.
In de marge:
zy getoogt partie omme hierop te zegghen binnen derden daghe naer insinuatie
Actum in banke xvij de mey xvjc vyfenveertich - torconde - Elleboode

Dus na de aanklacht gelezen te hebben, besluit men dat de aangeklaagde zich binnen drie dagen mag komen verdedigen.
Nu stelt Lieven Vandewaele echter dat Pieter VandeKerckhove vertrokken is uit Watou en dat hij ziek was. Hij had de ‘ contagieuse ziekte’.

Uit het Woordenboek Nederlandse Taal halen we het volgende:
bnw. Uit *fr. contagieux* (c. 1300) of *laatlat. contagiosus*; zoo ook *eng. contagious* (1374), *du. kontagiös*. Niet in *Mnl. W.*

---

[1] saisieren ende sequestreren – Aanslaan en gevangen zetten of beter ‘schutten’

[2] Ghetyde – We hebben dit woord niet teruggevonden in het WNT of in De Boo -

[3] Lichten = optillen – oppakken

[4] Consent – consenteren – toekennen en akkoord mee gaan

[5] Egaert nemende – in oogenschouw nemende – rekening mee houden

↪Van epidemieën, ziekten e.d.: smetstof aan andere lichamen (van mensch of dier) overbrengend; besmettelijk.
↪— **(DE) CONTAGIEUZE ZIEKTE ((VAN) DER PESTEN)**, de pestziekte.
Dat men in allen huysen daer dese **contagieuse** sieckte der pesten ingecomen is, sal uuythanghen eenen walm oft een goiede groote notabele wijpe stroys, boven der deuren ende onder den benedensten solder vanden selven huysen, *Publ. Soc. hist. Limb.* 1941, 7 [1579].

Dat sy der ghemeente van Brugghe in sieckten ende der peste by stonden, ende grooten dienst ende bystandigheyt deden in de **contagieuse** sieckte van der peste de welcke susterkens van de Geusen niet een aer en waeren verstelt noch eenen steen aen heurlieder clooster verleyt, V. MALE, *Lamentatie* 14 [voor 1601].

Alsoo Godt Almachtig onse ingesetenen dezer Stad en Vryheyd heeft gelieven te besoeken met **contagieuse** siekten, tot welke versoeninge de Eerwaerde Heeren Capittulieren, en de Paters Minderbroeders alhier, alreeds hebben ingestelt verscheyde Geestelyke Remedien, ende gebeden, *in* V. GORKOM, *Turnh.* 191 [1655].

Het in orde brengen van het pesthuys alhier, ten eijnde indien, dat God genadiglijk verhoede, de funeste gevolgen der **contagieuse** ziekten herwaarts mogte overslaan, *bij* BIK, *Medisch Lev.* 126 [1779].

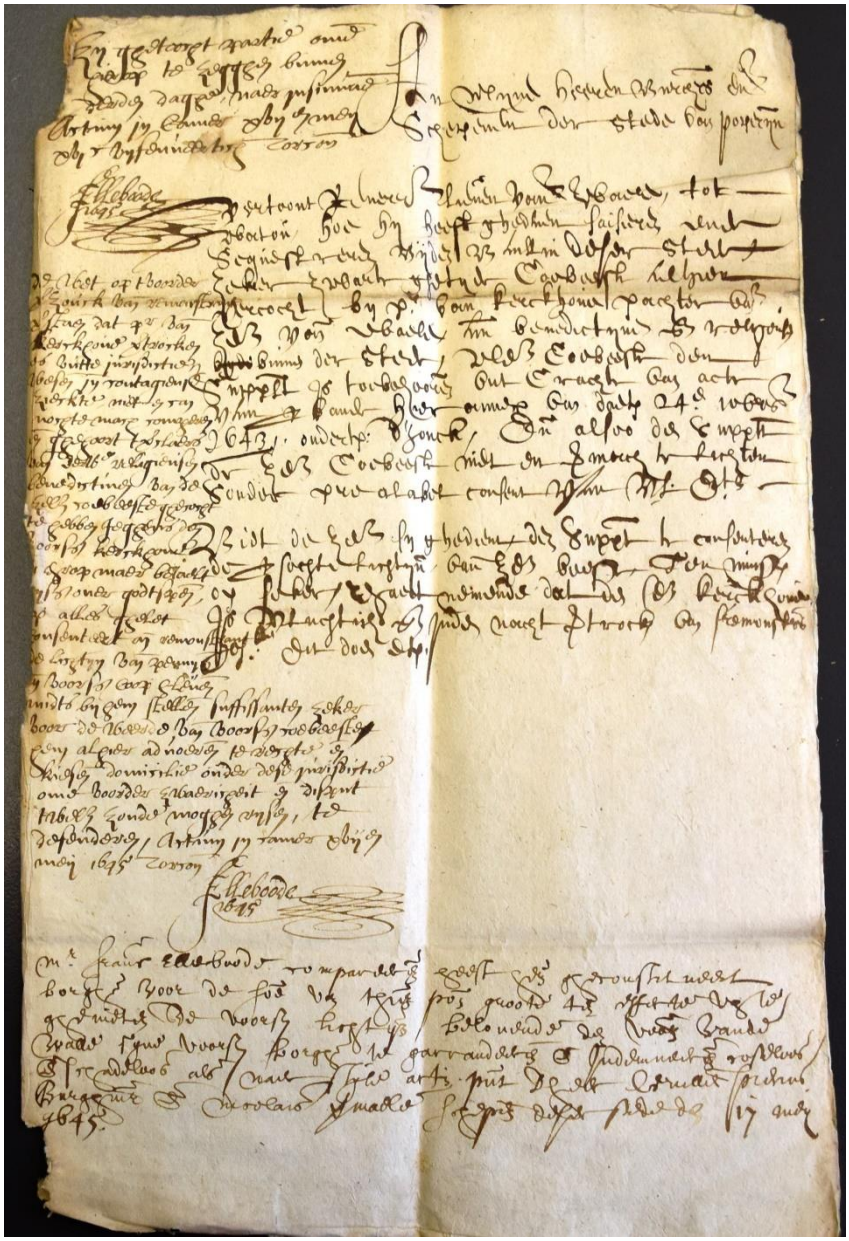

We mogen er dus van uitgaan dat Pieter VandeKerkchove een besmettelijke ziekte had, waarschijnlijk de pest en daarom vertrokken is uit Watou.
En er komt op de 17de mei 1645 een nieuw besluit van de rechtbank:

De wet op 't voorder verzouck vande remonstrant - verstaen dat Pieter vande Kerckhove vertrocken is vutte jurisdictie wesende in **contagieuse zieckte** - niet en can nochte mach compareren[6]

[6] Compareren : verschijnen

ende ghehoort - 't verclaers van **deerweerde religieusen Benedictinen** van de zelve coebeeste ghecocht te hebben jeghens de voorseide Kerckhove
- daerop maer betaelt **ij schele over godtspenninck –**
op alles ghelet consenteert ande remonstrant de lichtynghe van de pennynghen ande voorseide coop clevende –
midts by hem stellende suffissanten zeker voor de weerde vande voorseide coebeeste hem alhier advoerende[7] te rechte ende kiesen domicilie onder dese jurisdictie omme voorder zwaericheit ende disput twelcke zoude moghen rysen - te defenderen
Actum in camer xvijde meye 1645 - toorconde F. Elleboode - 1645

De zusters Benedictinessen hebben dus slechts 'ij schele parisis over Godtspenninck ' betaald.
Zij hebben dus eigenlijk niets betaald, alleen maar de verplichte armentaks die bij officiële verkopingen gevraagd werd.

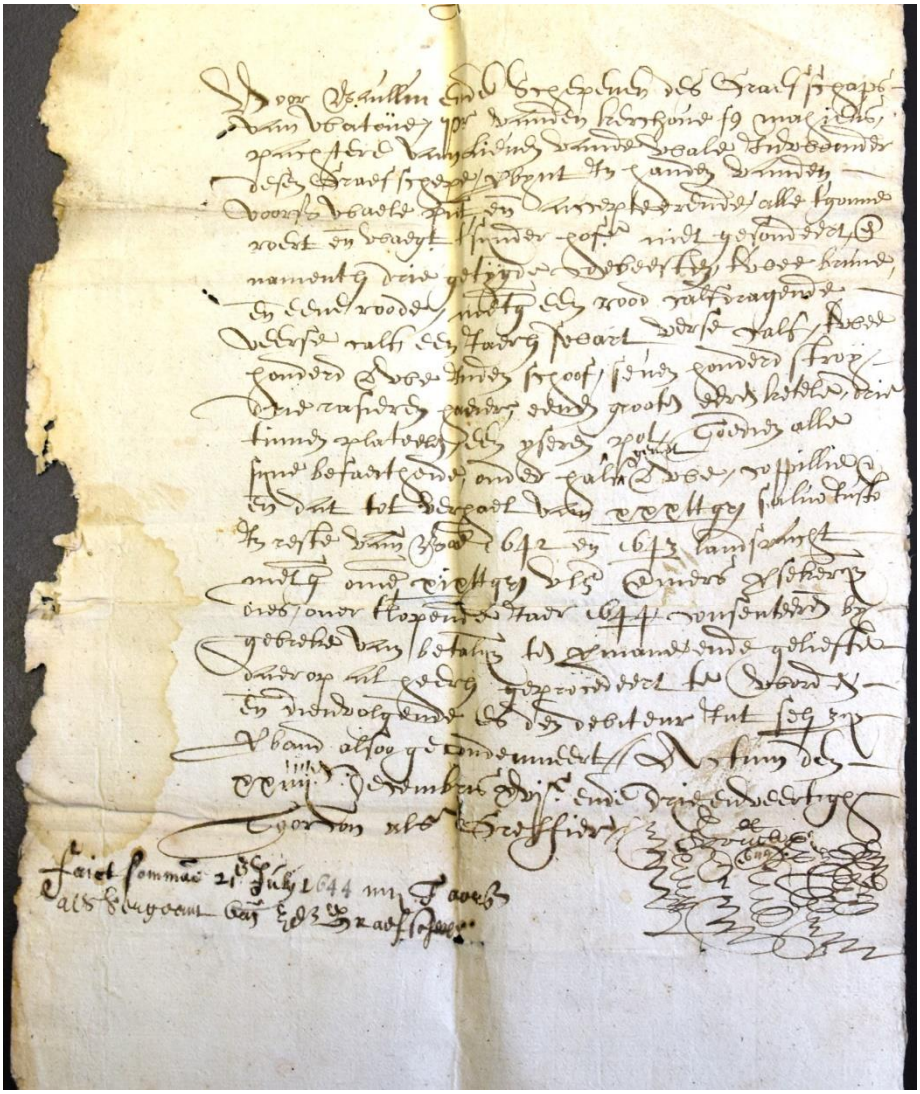

Dit stelt de verkoop van de koe aan de zusters opeens in een heel ander licht.
We nemen aan dat de zusters de pestlijder zo goed en zo kwaad mogelijk, verpleegd hebben en daarvoor de koe kregen, ten minste officieel voor niets aankochten.
Een koe die eigenlijk niet meer de eigendom was van Pieter Vande Kerkchove.
De rechters stellen dus dat Lieven VandeWaele uiteindelijk ij schele parisis van de zusters Benedictinen mag recupereren. Dit was een verwaarloosbare som.

De volgende aantekening is daarom wel heel vreemd:
Meester Frans Elleboode compareert ende heeft hem gheconstitueert borghe voor de somme van thien ponden grooten ten effecte van te ghenieten de voorseide hoogherghenoemde ij

[7] Advo-erende – of avoueren komt van het Franse werkwoord 'avouer' en betekent zoveel als toegeven of toekennen betekent

schele - belovende de voornoemde Vande Walle zyne voorseide borge te garranderen ende indemneren ende costeloos ende schadeloos als naer style -
Actum present dheer Bernaerd Pierens - burchmeester ende Nicolais Vermaele schepene deser stede den 17de mey 1645

De greffier van Watouse rechtbank - Frans Elleboode – stelt zich nu zelf garant – en dit voor een totale som van 10 ponden grooten – wat zeker de moeite waard was – maar dit dan voor de terugbetaling van die ij schele parisis. Dit is echt schieten me teen groot kanon op een mug! Lieven Vandewalle – weer een andere schrijfwijze van de naam, beloofd dan weer zijn borg te garanderen en te indemneren – of in geval van 'beschadiging' hem terug te betalen.

Daarmee kunnen we naar het tweede document dat in het dossierke zit

Voor bailliu ende schepenen des graefschaps van Watoue -
Pieter vanden Kerkchhove filius Mahieus -
pachtere van Lieven VandeWale - inwoonder desen graefschepe - verbint in handen vanden voorseide Waele -
present ende accepterende alle t'gonne
roert ende waeyt tsynder hofstede niet gefondeert ende namentlyck -
drie getygde coebeesten - twee brune ende eene roode -
metgaders een rood calfdragende veersecalf - een jaerlinck, swart versecalf –
twee honderd tarwe inden schoof - seven honderd stroy –
drie rasieren havere - eenen grooten eeren[8] ketele - drie tinnen plateelen - een yseren pot -
toedien alle syne besaeitheide[9] - onderhalf ghemet tarwe -
copillie[10]
ende dat tot verhael van xxx pond grooten - salvo justo -
in reste van baemesse 1642 - ende 1643 - landspacht -
metgaders omme xix pond grooten vlaemsch - emmers versekerynghe - dies over tlopende jaer 1644 -
consenteerende by gebreke van betalinghe ten vermanen ende geliefte daer op al heerlick gheprocedeert te worden ende dienvolghende es den debiteur int selve zyn verband alsoo ghecodemneert
actum den xxiiij decembris xvjc ende drieenveertigh
toorconce als greffier
D'Honck

Uit dit voorafgaand stuk blijkt duidelijk dat Pieter VandeKerckhove de boerderij pachtte van Lieven VandeWalle maar de laatste jaren zijn pacht niet meer kon betalen. Daarom stelde hij al wat hij had aan 'bedrijfsgoederen' – en dat was dus zeker niet veel – als borg voor zijn nog te betalen pacht.
Uit de eerste akte weten we echter dat Pieter ziek werd en verhuisde naar de zusters Benedictinessen, die volgens de legende – zich sedert 1635 in Poperinge gevestigd hadden.

---

[8] Eeren ketele : koperen ketel

[9] Besaeitheide : bezaaidhede : alle ingezaaide vruchten

[10] Copillie : hakhout van de bomen

Officieel kregen ze pas op de **29ste April van het jaar 1641** *toelating een klooster te stichten in de stad. Ze kochten daartoe een oude brouwerij aan de Vleterbeek.*
Zij hadden een Onze Lieve Vrouwebeeldje van Foi meegebracht en doopten dit in gewijd water als 'geheim wapen' tegen de pest die in 1645 welig tierde.
De voorgaande akten zijn daar een bewijs van. In hun eigen mirakelboek staat het volgende voor dit jaar:
8 – Ten jare **1645** heerste te Poperinge een hevige smetziekte die de kerkregisters met de naam van **pest** bestempelden. Niet één der pestlijders die tot O.L. Vrouw van Foy zijn toevlucht nam of van het water dronk ter harer eer gewijd, is bezweken. Enigen die zelfs in de uiterste nood verkeerden, bekwamen door het drinken van het gewijde water, hun herstelling.

Met uitzondering dan van de pachter Pieter VandeKerckhove….

Op de 12de januari 1643 kopen de zusters Benidcitinessen de brouwerij van Vander Leeuwe in het Merrystraatje.

12 januari 1643 – De Benedictinessen kopen een brouwerij als klooster - Renten SAP 398 – folio 287

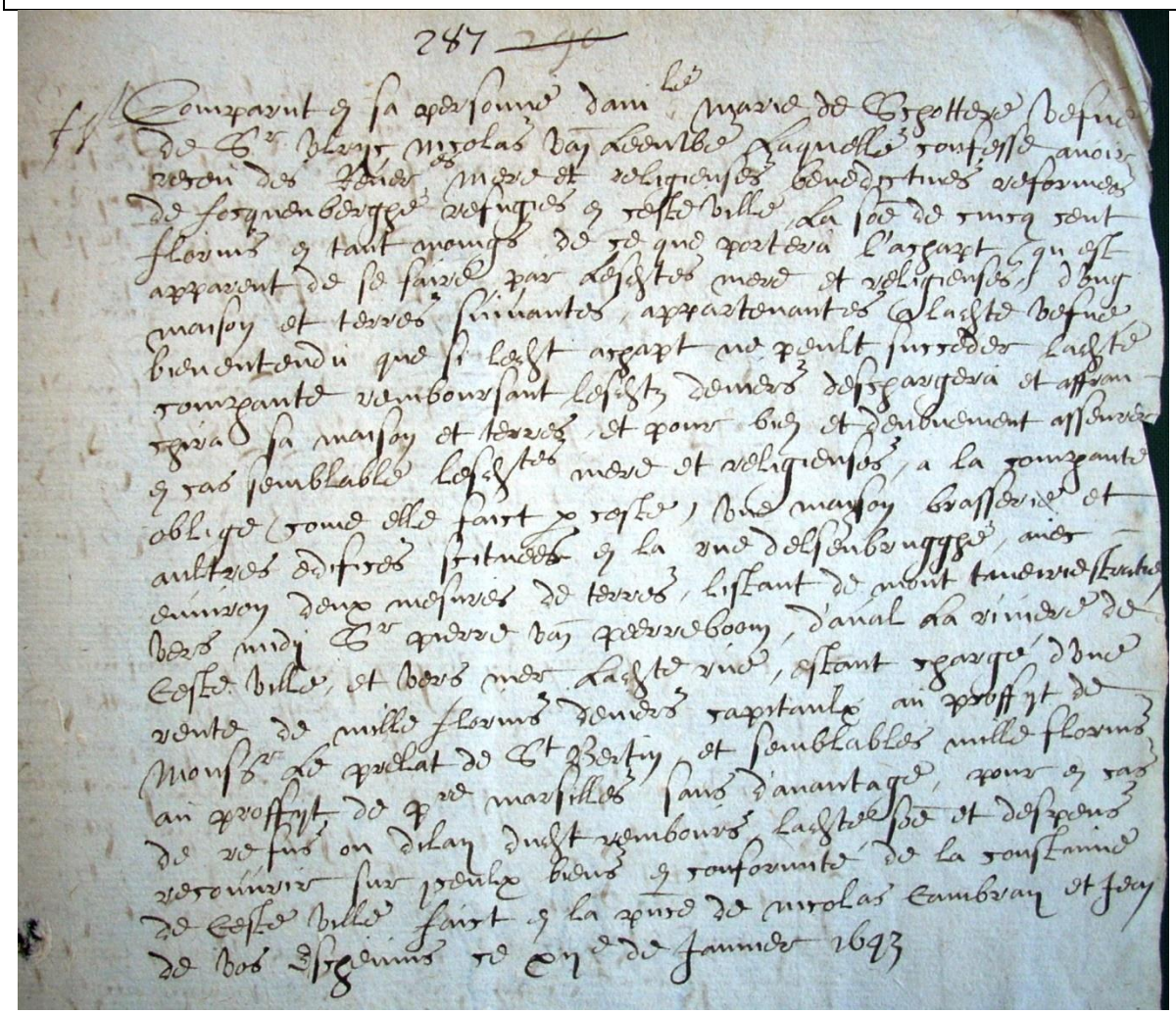

Comparut en sa personne
damoiselle **Marie Deschottere, veufve de sieur Ulryck Nicolas VandeLeeuwe,**
laquelle confesse avoir resceu

des réverend mère et religieuses Benedictines Reformées de Foicquenberghe
refugues en ceste ville
la somme de cinq cent florins en tant moings
de ce que portera l'achapt qu'est apparent de se faire par lesdictes mère et religieuses,
d'une maison et terres suivantes,
appartenants à la dite veufve
bien entendu que si ledict achapt ne peult succeder
ladicte comparante remboursant lesdictes derniers
deschargera et affrancira sa maison et terres
et pour bien et d'enbucement assurera en cas semblable lesdictes mère et religieuses à la comparantes obligé
comme elle faict y ceste
une maison, brasserie et aultres edifices
situées en la rue d'Elsenbrugghe
aux environ deux mesures de terres
listant de mont t'Merriestratien
vers midy sieur Pierre vande Peereboom
d'aval la rivière de ceste ville
et vers mer ladicte rue
estant chargé d'une rente de mille florins deniers capitaulx
au proffyt **de monseigneur le prelat de St. Bertin**
et semblable mille florins au proffyt de **Pierre Marsilles**,
sans d'avantage,
pour en cas de refus ou dilay dudict rembours
ladicte somme et despens recouvrir sur iceulx biens en conformité de la coustume de ceste ville
faict en la presence de **Nicolas Cambray et Jean Devos,** eschevins
ce xijde de janvier 1643

Deze aankoop is ook terug te vinden in de register van de Halmen op de

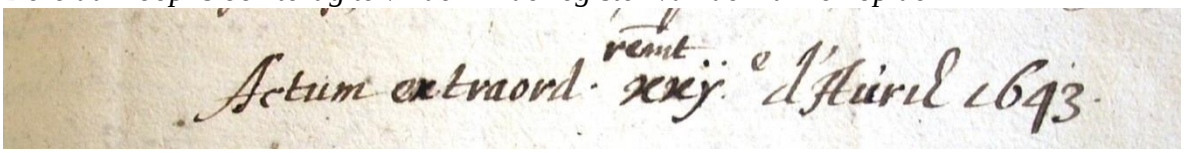
Actum extraord. xxij. d'Auril 1643

Waar uit blijkt dat de verkoop ook effectief plaats vond.

22 april 1643 – Verkoop van grond & brouwerij op de Elsenbruggestraat – Halmen

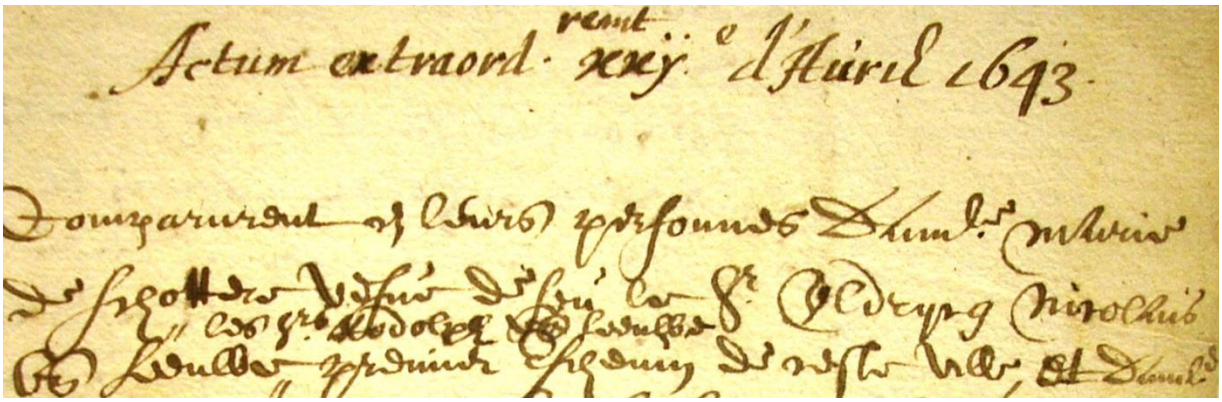
Actum extraord. xxij. d'Auril 1643

Actum extraordinaire xxij d'avril 1643

Compararent ce leurs personnes
dammoiselle **Marie de Schotter, veuve de seu de sieur Ulricq Nicolais vande Leeuwe,** -
les hoirs **Rodolph vande Leeuwe**, premier echevin de ceste ville,
et dammoiselle **Chrestienne de Rycke**, sa femme,
Jean vande Leeuwe, Aman,
Jacques Steven Laureyn, eschevin de cestdit ville et **Marie vande Leeuwe** sa femme
Et Robert Robert Ayant mariaiges damselle **Catherine vande Leeuwe**,
du aultre de sieur Robert Poventier, bourghmaitre et tuteur souverain des orphelins de ceste ville
en vertu d'octroy et authorisation du magistrat de ceste ville,
donné pour et au regard **d'Anthoine et Pierre vande Leeuwe**, enffans mineurs ducet sieur Ulrycq Nicolais, ce jourdhuy, veu et leu au passement de ceste desquelz se sont respectivement des heritiers
et desafir et ont adheriter et saisir de sieur **Andrien Marsilles**[11] a son tour bourgmaitre decelle ville, cy present et l'accepttant en personne,
Une maison, keete, edifices et heritaige avecq les cathaulx verds et secq, gisant avecq la fond sur **l'Elsenbrugghestraet** et consistant en herbaige **de houblouniere** de la grandeur de deux messures ou environ, selon qu'il se comprend et extend,
abouttant west la riviere
Zuud le sieur Pierre van de perreboome
Oost le Merriestraete
Et noort ladit Elsenbruggestraete
Reservangs ledits vendeurs, de mesteir de **la brasserie**, chaudrons, cuppes, bacqs, gautiers et tous aultres utensilles y servans, nul reserver,
Pardessus tous meubles ne tenans a cloux, ny a cheulles
Sans touttesfois comprendre une grande garderobbe sur la chambre den hault et les couches, sauls deux estans sur lesdits chambre,
d'enhault, parmy et moyennant de payer
pour denier a Dieu vj schele,
pour un pot de vin seize doubles ducats et especе ou la valeur,
et pour deniers principaulx la somme de une cens lievres de gros,
charge ladit maison et heritaige de une cent de dix livres de gros par an -
le dernier xvjde affectee le ijde de mars 1634 au proffict du reverend prelat et convent de Saint Bertin
Et une aultre rente de dix livres sept schellynghen et sic gros de flandre au proffict de Pierre Marsilles, ayant le droict par transport des hoirs **Jan Marre et Guilleaume vande Pytte** aussy recognu le ijde de juin 1638,
dont ledit achepteur pouldre deduire les deniers capitaulx d'icelles rentes sur soubdit achapt et seront les vendeurs oblegier de payer les arrieraiges jusques la date de ceste et demeuront par apres les cours d'icelles deux rentes a la charge dudite acehpteur et comme ladite rente de x livriers vij schele vj deniers est en core affectie su aultres partyes dheritaige desdits vendeurs, serait ledit acheteur tenu de les en descharger endevans tois ans,
en oulte est ladite masion et heritaige chargé **de rente fonsiere** de vj schele par an,
au prouffict dudite sieur prelat par dessus bauwerck et lantschuldt ce que demeurera a la charge dudit achepteur sans dimunation de son somme achapt moyennant que les averaiges seront purgé par lesdits vendeurs, jusques a ce pour et quand au surpluus des deniers dependans dudit achapt,

[11] Adriaen Marsilles is dus hier de 'syndicq' van het klooster van de Benedictinessen

oultre le capital desdits deux renten et troix cens livres de gros, qu'il deburat furne promptement - seront payer par celuy achepteur, la et en la forme et manière selon que lesdicts vendeurs luy ordonneront et pourveront connu
don't' il serat obberge de les totalement acquit de prester et faire tenu deux quytances estant neantmoins conditionné,
que ladicte damselle **Marie Deschotter**, oulderat payer et profficter dicelle houblonnière ceste l'annee seulement,
A mis quand a chervante demeurant au prouffict dudict achepteur de ce jour en avant, combien qu'a ladicte Marie Deschotter est accordé de pouvoir occuper ladict maison et edifices, **jusques au commencement du mois d'aust prochain an** plus
Pour entretemps pouvoir transporter lesdicts meubles et se prouvier d'une aultre demeure
Comme aussy cielle damselle se pouldrat servier **de la kete estant sur ledict heritage a leffect de sechir son houblon sa vie durante**
et comme ladicte damselle Catherine, femme dudict Robert Robert, n'est icy comparu, promettent ledicts vendeurs de par icelle sera aggreer ladicte vente,
estant de plus conditionne qu'au cas de retraicte d'icelle vente que ledicte achepteur proufficterat vingt doubles ducats pour avoir, faict ledict marché
Actum ut supra

Dus we kunnen concluderen dat het eigenlijk Adriaen Marsilles is die als 'sindicq' van de zusters Benedictinessen de brouwerij met alle inboedel koopt van de familie Vander Leeuwe. Daarbij hoort ook een hommelhof en een keete om de hop te drogen.
Moeder Vander Leeuwe of Marie Deschotter mag er blijven wonen tot begin augustus van het volgende jaar – dus het jaar 1644 – en ze mag de rest van haar leven de hopkete gebruiken om haar hop te drogen. Daarmee waren de zusters opeens eigenaar van een browuerij en een hopveld. Zouden ze ooit gebrouwd hebben?

Ondertussen had moeder Jeanne Deleloë in 1643 – **dom Martin Gouffart** *(°1607 - + 1669) – abt van Saint Denis in Brocqueroie (1646 – 1669) ontmoet. Hij werd haar biechtvader en er startte een uitgebreide correspondentie onder hen. Zij verwachtte van hem dat hij haar totde spritiuele perfectie zou leiden en ze beschreef aan hem de relatie van haar ziel met Jezus Christus – haar welbeminde echtgenoot en haar liefhebbend Heilig Hart.*

Henri Vandenberghe *schrijft in zijn kwartaalschrift*[12] *over dit thema 'Het Heilig hart' het volgende:*
In die lijn ligt de devotie waarin de biddende een hartenwisseling vraagt.
We kennen in onze streek de enigszins bekende mystica Mere **Mathieu DELELOË**. …
De tekst die we hier publiceren geeft de intensiteit weer van de mystieke ervaring.
Wie haar brieven meerdere keren gelezen heeft die maakte ons duidelijk hoe ongecompliceerd en vreemd haar directe mystiek helemaal niet wereldvreemd overkomt.
In haar Hemelse contacten spreekt ze over de oorlog en de miserie van buren en burgers.. en toch is ze constant bij de Souverene Heer (of liever spreek ze vanuit Zijn Hart.).

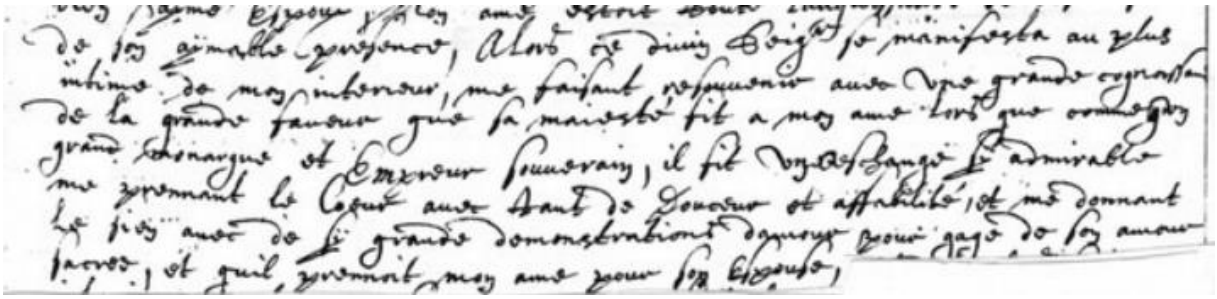

Dan manifesteerde zich deze Goddelijke Heer in het intiemste van mijn binnenste. Hij herinnerde me met een grote erkenning de grote gunst die Hij, majesteit, mijn ziel had gedaan. Hij de Grote Alleenheerser en Soevereine keizer. Hij deed een wissel zo wonderbaar. Hij nam mijn hart met heel grote zachtheid en onuitsprekelijk. Hij gaat me het Zijne zo uitdrukkelijk, met liefdebetoon. Hij toonde me een heilige Liefde. Mijn ziel werd Zijn bruid.

Zoals reeds vermeld was Joanna Deleloë geboren in het jaar 1604 – ze was dus 39 toen ze Gouffart leerde kennen.
Opdedrinck schrijft: In een handboek waar de bijzodnerste daadzaken van zuster Joahnna's kloosterleven aangetekend staan, leest men dat ze dood ter wereld kwam. Hare moei deed een belofte aan de Heilige Maagd Maria en stortte vurige gebeden: God verhoorde die smekingen en schonk aan de doodgeborene het leven weder.
Johanna Deleloë trad in het gemeente den 4de maart 1621 en overleed in een geur van heiligheid, in de nog jeugdige ouderdom van 56 jaren op 13 april 1660.
Haar afsterven dompelde hare medezusters in de allerdiepste droefheid.
Mère Sint Matthieu, was het immers die het opkomende gmeeente te Poperinghe, te midden der beproevingen, had opgebeurd en in stand gehouden.
Zij was het die, gedurende 40 jaren, tot elker stichting, als een tyreffend voorbeeld van allerlei kloosterdeugden uitgeschenen had.
Het lijk der afgestorvene wer op een praalbed voor de toevloeiende menigte ten toon gtesteld.
Het volk, door godvruchtige eerbied gedreven, smeekte van de Beneidctijnerzusters stukken af der kleederen van de overledene, alsook voorwerpen waarvan zy binst haar leven zich bediend had.

Het hart der overste, gezegeld in een looden kofferken, viel als de kostbaarste pand ten dele aan het Benedictijnerklooster van Sint Denys, bij de stad Bergen, in Hengouwen.

Eerweerdigste heer Dom Marinus Gouffart, abt van mormeld convent, woonde de lijkdienst van moeder Johanna bij. Tussen dit en haar gemeente had moeder Sint Matthieu een geestelijke gemeenschap van goede werke'n en gebeden in 1657 aangegaan.
Zulkdanig vergbond bestond reeds met de abdij van Sint Jan op denBerg bij Yper, sedert 20 februari 1652 en met het begijnhof van Antwerpen sedert 30 november 1653.

Het Benedidctijnerklooster ter stede van Bergen gevestigd, genoot ook zijn aandeel in de kostbare overblijfrsels der deugdrijke overste.
De oorkonde vermelde dat de Poeringse religieuzen aan hun medezusters een arm geven, dit geschenk, in een glazen kasken nedergelegd, werd in 't convent van Bergen met allerdiepste eerbied behandeld en vereerd.

Het gemeente van Poperinge bewaart heden nog de hoofdschedel waarvan het kaakbeen afgescheiden is, en eenige andere beenderen van de weerdige stichster.
Deze zegerijke overblijfselen ontgraafde men ten jare 1702 uit de grond der voormalige kloosterkapel toen ze bouwvallig geworden, reeds door een nieuwe kerk vervangen was.

Volgens de aantekeningen uit het handboek van ’t gemeente , beweren diende het kaakbeen, welk op zijn eigen bewaard is, dikwijls tot troost der lijdenden.
Het bezeerde lichaamsdeel der zieken raakte men met het kostbaar gebeente aan.
Op heden drinken de moeders, tot hare gelukkige verlossing, het water welk met het kaakbeen in aanraking gekomen is en in wiens weldoende kracht zij een levendig betrouwen stellen.

Maar terug naar 1647, toen de Benedictinessen nog in de brouwerij zaten. In dit jaar gingen er twee juffrouwen het klooster binnen.
Op de 29ste april 1647 ging Martin Aubein van Faucquenberghe binnen.
De contracten werden in het oud frans opgesteld, Jacques Destailleur nam de zware taak op zijn schouders om deze te transcriberen.

29 april 1647 – Martine Aubein van Fauquenberghe gaat het klooster van de Benedictinessen in - SAP 398 - RENTEN – folio 358 verso
Transcriptie – met veel zoeken, zwoegen; zweten en vloeken - **Jacques Destailleur**

Comparut en personne **Martine AUBEIN fille de Jean, natyfve** de Faulcquenberghe eage de xviii ans ou environ, adsisté[13] du Sr Jaques SCHEVELE, laquelle at recognu estre redebvable au convent des reverendes et venerables religieuses benedictines reformées en ceste ville, a l'acceptation de soeurs Jehenne de St Matthieu mere superieure, Liveine de St Philippe et Ghisleine de St Jaques, religieuses dudict convent icy aussy comparantes et adsisté du Sr Andrieu MARSILLES leur sindicq, la somme de cent florins pour samblable somme que ladicte mere at desboursé au nom de ladicte comparante, tant pour sa table despens de bouche, habits qu'aultres et comme ainsy sort que ladicte Marteine AUBEIN se trouve appellée par la grace de dieu a l'estat de religion (au dict convent) la quelle n'estante suffisament doté pour soubvenir aulx fraiz des habits et aultres necessaires pour sa vestition et proffession et moins a ceulx de sa norriture et entretienement pour ce est il, qu'elle at promy convenu et accordé (comme elle fait par cestes) avecq les dicts reverende mere superieure et religieuses de furnir et payer pour les dicts fraiz des habits et aultres pour sa dicte vestition et proffession la somme de trois cents florins, et pour les dictes norriture et entretenement at vendu crée et constitué,

[13] Op de voltooid deelwoorden staat meestal geen accent: ik heb ze toegevoegd voor de leesbaarheid

vend, cree et constitue sur elle, ses biens presents et futurs, une rente heritiere[14] et perpetuelle de cent florins par an soubs le rachapt du denier seize[15] a commencher d'avoir cours le jour de proffession que ses heritiers pouldront faire touttes et quantes fois[16] que bon leur semblerat en remboursant au proffict du dict convent ou de ceulx ayans cause, lesdicts deniers capitaulx avecq les arrierages lors deubz[17] et escheus[18] la rate de temps et fraiz de lettres a l'ordonnance de justice et en monnoye ayant cours suyvant les placcarts de sa majesté et ce a un rembours ou payement de la quelle rente heritiere desdicts deniers capitauls cours et arrierages d'ycelle ladicte comparante touts ses biens terres et heritages, accordant sur yceulx main assize mise de fait, d'essence decret et hypotecque a ses despens et touttes choses, domicile deslieu a la maison du ? a St Omer ou la muette a Aire ou a la maison du mayeur audict Faulckenberghe pour y vaillablement exploicter et des juges messeigneurs de Grand Conseil de sa majesté a Malines, ceulx de flandre et d'arthois le Grand Bailliy du dict St Omer ou son lieutenant sans le povoir decliner, et a plus grande sureté la dicte comparante at denomé par cestes ses procureurs generaulx et speciaulx ausquels et a chascun deulx elle at donné et donne par cestes plain pooir[19] et authorité absolut et irrevocable de pour elle et en son nom aller et comparir pardevant notaires d'arthois, officiers du Baillyage de St Omer president et gens du conseil d'arthois, mayeur et eschevyns au dict Faulckenberghe et aultres gens et personnes publicques qu'il appertiendra et yllec ratifier cognoistre et passer de nouveau lesdicts obligation accord et rente et consente que ledict contraict soit executable sur lesdicts biens selon la forme et teneur, rapporter et hyppotecquer sesdicts biens et heritages ou bien accorde le decret des main assize ou mise de faict que sur iceulx en vouldroit intenter mesme en la court dudict Grand Conseil a Malines, accorder condemnation volontaire par presentation de cause sur le rolle sans figure de proces et arrierage escheu et a eschoir ayant lesdicts mere et religieuses aussy deuement[20] commis et authorizé (comme elle faict par cestes)
pour accepter en leur nom et a proffict dudict convent les recognoissances et obligations cy dessus, donnant respectivement aulx constituez de,eu tout, tant faire et besoinger comme ilz pouldroyent faire y estant personnellement, ce quelles promettent de tenir pour aggreable soubs obligation selon droict renonchant audict effect a toutte choses contraires a ces presentes
Actum le 29e avril 1647 pardevant Jean VAN RENYNGHE filz de Charles et Jaques MELIS

En verder vonden het professiecontract terug van ***Catheryne Vandamme***
Eeveneens met dank aan **Jacques Destailleur** *die deze hielp te 'ontletteren'.*

14 augustus 1647 – Catheryne Vandamme gaat binnen bij de Benedictinen – Renten SAP 398

[14] Héritier: erfelijk

[15] Denier seize, in vlaamse teksten meestal "penning zestien": de rentevoet, 6,25%

[16] Toutes et quantes fois: iedere keer, telkens

[17] Deubz: van het werkwoord devoir, verschuldigd zijn

[18] Escheus: van het oude werkwoord eschoir, thans echoir, vervallen

[19] Pooir, nu pouvoir, macht, bevoegdheid

[20] Deuement: nu dûment, behoorlijk

Comparut en sa personne – **Catheryne van Damme** – fille de Jaecques adsistée de Frans van Damme – fils d'Augustyn – son tuteur et oncle – ensemble de Chretien Benten – son vieil oncle – laquelle at declaré de se trouver appellée par la grace de Dieu à l'estat de religion au convent des reverends et venerables religieuses Benedictines – reformées en ceste ville – lequel nestant suffisament doté pour subvenir aux fraiz des habits et aultres necessaires pour sa vestition et profession et moins a ceulx de sa nourriture et entretien pour c eest il, quel a promy, convenu et accordé (comme elle faict par cestes) - avecque soeurs **Jehenne de Saint Mathieu** – reverende mère superieure - **Lermine de Saint Philippe** et G**isleine de Saint Jaecques**, religieuses dudict convent adsistees du **Sieur Andrien Marsilles** - leur sindicq - icy presents et acceptans de furnir et payer pour lesdits fraiz des habits et oultres en dependans pour son dicte vestition et profession - lict linge et touttes aultres choses – nulls reservees saulfs le bancquet et recreation au jour de sadicte vestition et profession ceque demeurerat à la discretion de ses parens ensemble pour sa table, de vij an et demy durant son novicat audict convent – la somme de six cens libres - don't seront payé deux cens florins endeans deux mois - aultres deux cens florins vij demy an par apres et les pour ce quest de son nourriture et entretien habits, linges et tout ce quy en depend – apres sadicte profession jusques a sa mort –
at promis et promect comme elle faict par ceste – de payer une fois au prouffict dudict convent, la somme de quatre cens livres de gros - d'un payement – de laquelle somme elle at obleige sa personne et biens , present et advenir et especialement ses biens - terres et heritaiges fertinel en ceste ville et jurisdiction - dont serat cy apres donné une declaration specificqu avecque denomination des listes et abouts de chasque partye et piece en particulier et pouldroit ses heritiers payer ladicte somme apres sa dicte profession ou pour icelle constituer une rente au rachapt du denier seize prenant cours du jour de sa dicte
Folio 369
Profession sur bonne et souffisante hypotecque a la paissement de ladicte mére et religieuses , don't serat donné le choix et obtion auxdicts heritiers dicelle comparante - pour a faulte de payement - de proceder sur ladicte hypotecque et biens affectee- selon styl et coustume en semblable cas usé –
renonchant audict effect a touttes choses contraires a ces presentes – privileges et venefices de droit quy pouldroyent opituler a sesdicte comparante nommenent a lexception de droict que renonchiation generale vopère poinct que sust que la speciale precedé –
actum pardevant maitre Pierre Makeblyde et Jean Rouveroy le joeusne - eschevins -
Le quatrosiesme en aougst 1647

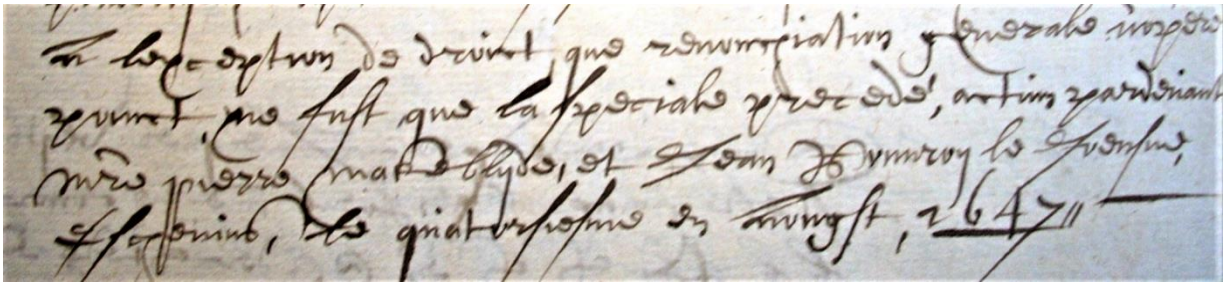

Gedurende de jaren dat moeder Johanna Deleloë overste was – voelden zich drie Poperingse juffrouwen geroepen om in het klooster binnen te gaan. De eerste was Catherine van Damme als Scholastica op de 26ste januari 1648 ; Jacob Floor volgde haar voorbeeld als zuster Placidus op de 13de december 1649 en Joanna Mostaert als Jan Evangelie eveneens op de 13de december 1649.

We halen hier ook nog eens het testament van Chrystine Fobert aan – omdat het eerste is dat we vonden waarin er een jaargetijde – of een jaarlijkste requiemmis in vermeld wordt – te houden in de kapel van de Benedictinessen. In 1648 hadden zij dus reeds een kapel in de oude brouwerij.

30 april 1648 – Het testament van Chrystine Fobert - mis in de kapel van de Benedictinessen - Renten

Chrystyne filia Christiaen Fobert,
huusvrouwe van **Christiaen Beuten**,
sieck ligghende te bedde,
Hebbende ghoedt verstandt ende memorie,
amplieerende haer testament van de 7de july 1639,
ghepasseert voor de weth deser stede
heeft ghegheven aende eerw. **Religieusen Benedictynen** binnen deser stede gherefugiert van Focqyenberghe,
eene rente van ses ponden grooten vlaemsch by jaere
den penninck xvi° waervooren sy jaerlickx in **hemlieden cappelle** sullen doen doen een misse van requiem over haere siele telcken opden dach van haer overlijden ende begroeten eenighe van haer naerste vrienden -
omme de selve te commen hooren,
Item gheeft de somme van twaelf ponden grooten vlaemsch aen diverssche schaemel huusghesinnen te distribueren by de naerste vrienden -
Item begheirt dat men thaerder vuytvaert sal uytdeelen aende aerme lieden vier rasieren coorne gheconverteert in broodt -
Item belast haere vrienden te legghen op haer begraefplaetse eenen behoorlicken sarcksteen
Voorts alsoo **Chrystine Lammers** is commen toverlijden, gheeft den rock dye sy haer by haer testament vande 7de july 1639 ghegheven hadde aen Janneken, haere dochter
Item aen Pieterken Vandeweghe, de ghifte dye ghegheven was den voorseyden 7de july 1637 aen Jooryn vande Weghe,
Voorts recomgiert de ghifte aen **Jacquemyne Fryts** nemaer verclaert te houden van ghoedt, vast ende van weerden alle tghonne by den voorseyden testamente van de 7se july 1639 ghegheven ende ghelegateert is,
Verclaerende oock dat de ghifte aen haeren man daerine ghedaen, is in recompense van een taementlick juweel

Item gheeft aen **Fransken Ferou**, tkyndt Frans haer villen - eenen dobbelen dobbelen ducaet
Aen **Chrystyne Dhuusvrauwe van Jacob ende Christiaen** haer villen - een pond grooten
Aen **Jacquemyne Anoot** - haer dienstmaerte een pond grooten
Item begheirt dat men over haer ziele zal doen doen met d'eerste commoditeyt drye hondert missen
Actum present Jan Devos ende Frans Scherrier schepenen
30 april 1648